

magma

**Den
svenskspråkiga
ungdomsbarometern
2022**

Lia Markelin

Med forskarkommentarer av
Matilda Wrede-Jäntti och Kristian Wahlbeck

Den svenskspråkiga ungdomsbarometern 2022

UTGIVARE Tankesmedjan Magma, www.magma.fi

Magma 2022

UTGIVEN MED STÖD AV Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne sr

FORM OCH DATAVISUALISERINGAR KRUT Collective, krut.fi

TRYCK Oy Nord Print Ab

ISBN: 978-952-7328-31-6 (online)

ISBN: 978-978-952-7328-32-3 (print)

Magma:

ISSN-L: 1798-4629

ISSN: 1798-4629 (print)

ISSN: 1798-4610 (online)

Det är tillåtet att kopiera, citera och återge avsnitt ur denna publikation förutsatt att källan anges samt att innehållet inte förändras eller förvrängs.

Arbetsfiler för återpublicering av datavisualiseringarna i rapporten finns att ladda ner på magma.fi

INNEHÅLL

DEN SVENSKSPRÅKIGA UNGDOMSBAROMETERN 2022: STATISTISK ÖVERSIKT

KOMMENTAR 1 - MATILDA WREDE-JÄNTTI:

Både normalläge och ingredienser till krisstämning

KOMMENTAR 2 - KRISTIAN WAHLBECK

Ungas psykiska hälsa – dags att gå från mätning till handling

Bilaga 1. Om studien: tillvägagångssätt och urval

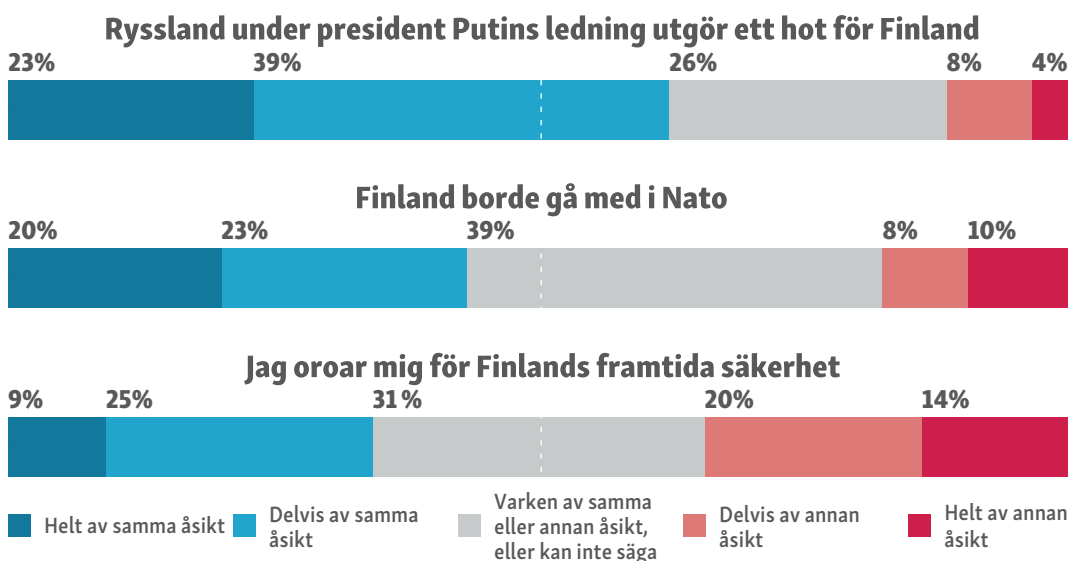
Bilaga 2. Enkätformulär för den svenskspråkiga ungdomsbarometern 2022

Magmas svenskspråkiga ungdomsbarometer belyser hur svenskspråkiga unga ser på sitt liv, sitt mående och sin framtid. Våren 2022 utfördes mätningen för tredje gången. Liksom tidigare år – 2018 och 2020 – utfördes materialinsamlingen av Taloustutkimus. Sammanlagt 889 svenskregistrerade unga i åldern 15–19 besvarade enkäten. Alla svar inkom via en webbenkät. Närmare information om undersökningen och dess tillvägagångssätt samt två forskarkommentarer hittas i en längre version av rapporten på webbplatsen magma.fi. Undersökningen möjliggjordes med hjälp av finansiering från Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne sr.

Samhällskriser reflekteras i de ungas svar

Då enkäten gick ut i mars 2022 hade det gått två år sedan coronapandemin bröt ut. Ryssland hade inlett sitt anfallskrig mot Ukraina bara någon vecka tidigare och diskussionen om huruvida Finland borde ansluta sig till Nato gick het.

I enkäten ställdes därför frågor om bland annat Finlands säkerhet och möjliga medlemskap i Nato. Även i övrigt är det bra att se de ungas svar i förhållande till den samhällskontext de befann sig i våren 2022.

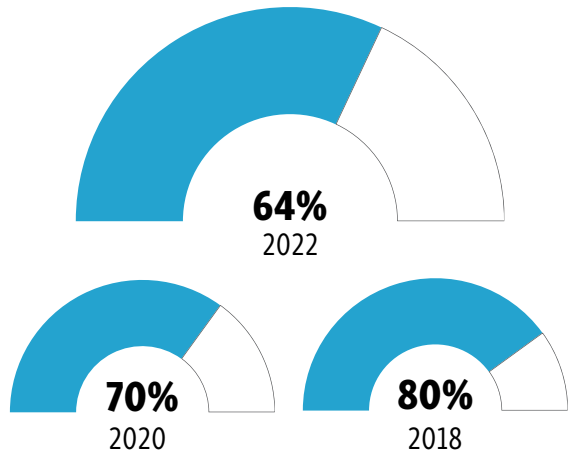

Andra kriser har överskuggat miljöfrågan

Andelen som känner oro för miljön har minskat de senaste fyra åren. Med tanke på att andra kriser påverkat de ungas liv (coronapandemin) och nyhetsflödet (krisen i Ukraina och Finlands säkerhet) är detta kanske inte förvånande. Nästan lika många unga håller med om att Ryssland under president Putins ledning utgör ett hot för Finland (62 %) som känner oro för klimatet (64 %). Bara cirka en tredjedel upplever ändå att Finlands säkerhet skulle vara hotad – lika många som upplever att den inte är det. Osäkerheten gällande Nato var stor bland de unga under våren 2022: nästan 40 procent kunde inte säga eller hade neutral åsikt. 43 procent stödde ett medlemskap medan 18 procent var emot.

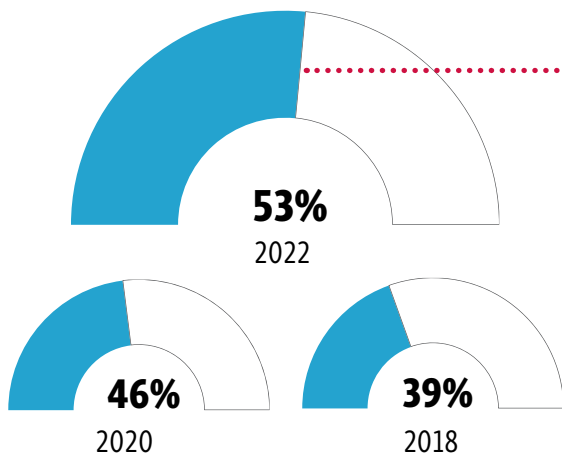
Jag känner oro för miljön/klimatet

Andelen som är helt eller delvis av samma åsikt:

Jag känner ångest inför framtiden

Andelen som är helt eller delvis av samma åsikt:

... Så skiljer sig svaren mellan könen 2022:

Flickor: **68%**
Pojkar: **39%**
Annat: **88%**

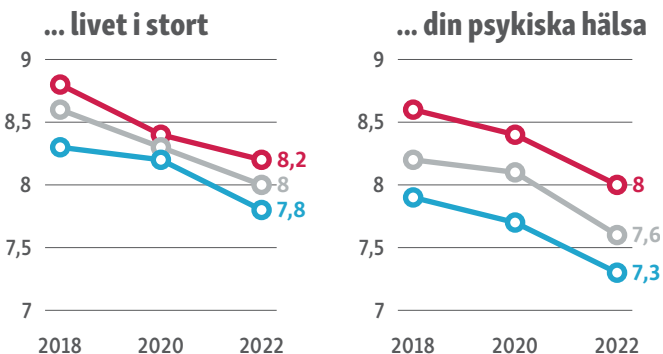
Generellt sätt känner de unga en ökad ångest inför framtiden. I synnerhet bland flickorna (68 %) och de som identifierar sig som något annat än kvinna/man (88 %) är ångesten inför framtiden stor (notera att den sistnämnda gruppen är liten, endast 17 personer). Bland pojkarna håller 39 procent helt eller delvis med om påståendet.

De flesta unga mår ännu bra men den negativa trenden fortsätter

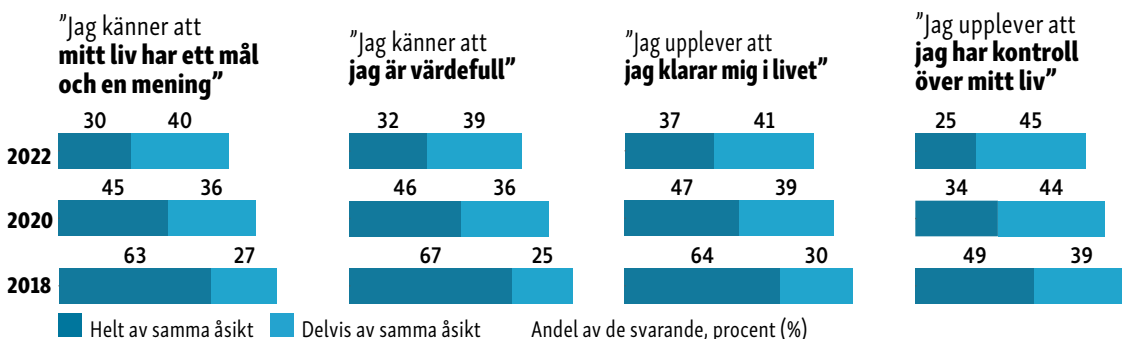
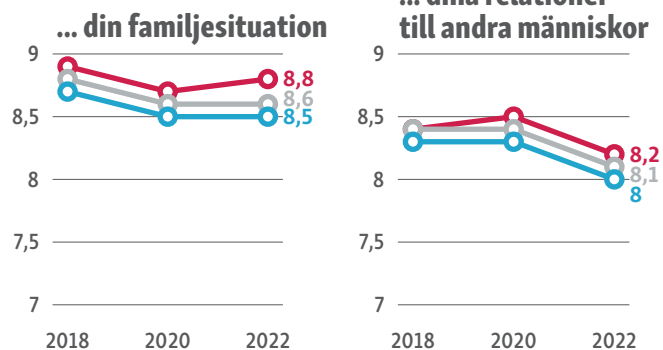
De svenskspråkiga unga ombads ge ett skolvitsord för olika delområden i sitt liv. Samma frågor har ställts tidigare år. Både uppfattningen om livet i stort och om den psykiska hälsan har försämrats. **Liksom tidigare år ger flickorna lägre vitsord än pojkarna.** Även personer som studerar för en yrkesutbildning är något överrepresenterade bland dem som ger ett sämre vitsord (4-7) för sin psykiska hälsa. De med annan könsidentitet än kvinna/man ger ett medeltal på 6,5 för den egna psykiska hälsan och 6,8 för livet i stort, alltså sämre än de övriga könskategorierna. Trots att antalet svar för just den gruppen är litet (N=17) lönar det sig att ta signalen på allvar.

Både familjesituationen och relationerna till andra människor får ett medeltal på 8 eller mer, trots att pandemin påverkat just sociala sammanhang på ett grundläggande sätt.

Hur nöjd är du med... (på skalan 4-10)

Medeltal för ● Pojkar ● Alla ● Flickor

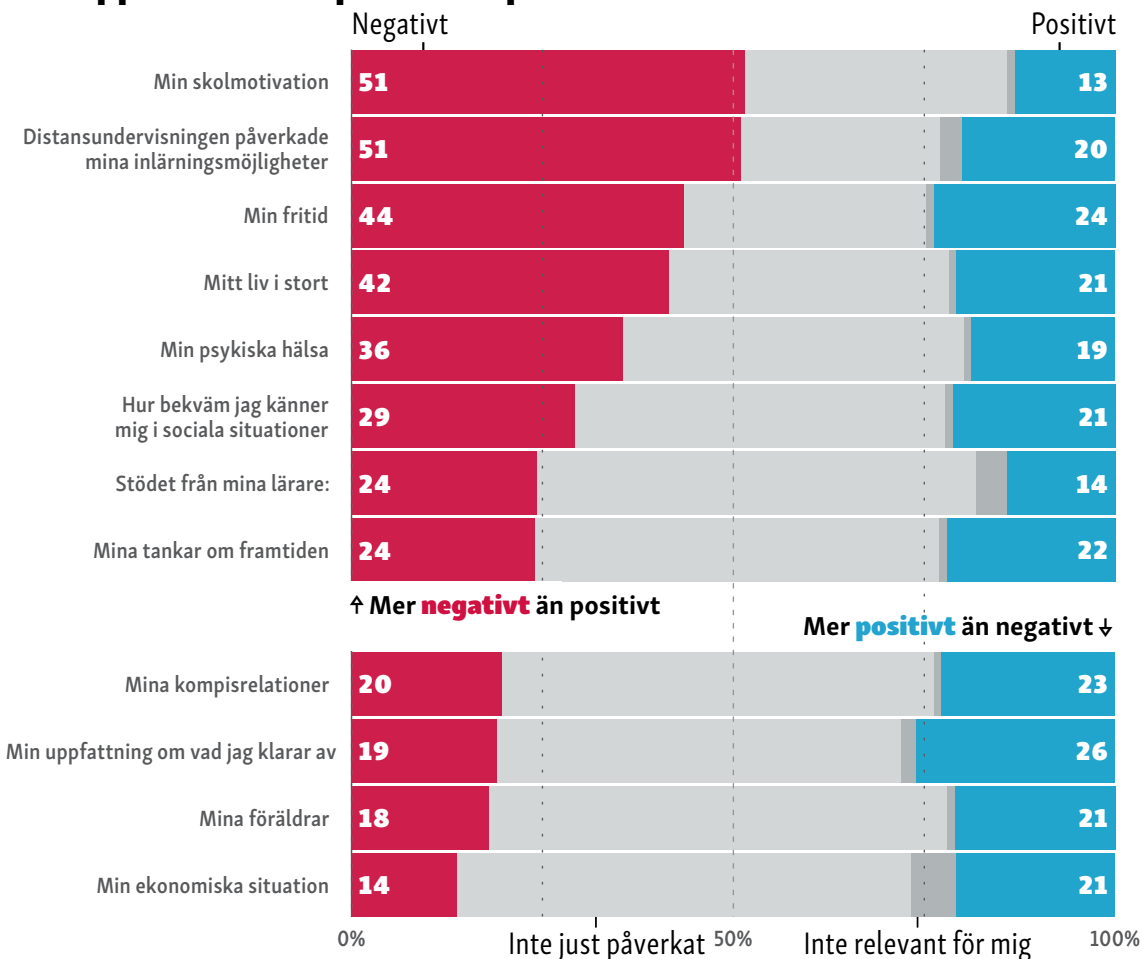

Då de unga ombads ta ställning till sitt eget välbefinnande visar svaren en liknande nedåtgående trend: färre känner att livet har ett mål och en mening, eller att de är värdefulla. Ser man på de svenskspråkiga ungas svar i förhållande till nationella resultat, har siffrorna

rentav sjunkit mera på svenskspråkigt håll (se Kristian Wahlbecks analys i den längre versionen av den här barometern). Både nationell och internationell forskning tyder på att nedgången inte kan förklaras enbart av coronapandemin (se forskarkommentarerna)

Pandemin: Skolgången lidit mest men också positiva erfarenheter

Hur upplever du att pandemin påverkat ditt liv?

De unga fick betala ett högt pris för pandemin genom skolstängningar, distansstudier, avbrott i hobbyverksamheter och begränsningar gällande social samvaro.

Då vi frågade de unga hur coronapandemin påverkat deras liv ser vi att i synnerhet studierna drabbades: över hälften upplever att skolmotivationen och inläringen påverkades negativt. De äldre svararna (18–19-åringarna) verkar ha lidit mest. Positiva erfarenheter finns däremot också: **hela en fjärdedel uppger att**

pandemin haft en positiv inverkan på deras fritid och stärkt deras känsla av vad de klarar av. Bland de yngsta var siffran ännu högre (upp till 40 %).

Samtidigt är skillnaden mellan könen markant: över hälften (52 %) av flickorna upplever att pandemin hade en (ganska eller mycket) negativ inverkan på den psykiska hälsan medan 19 procent av pojkarna är av den här åsikten. Pojkarna anger också mer positiva effekter av pandemin än vad flickorna gör.

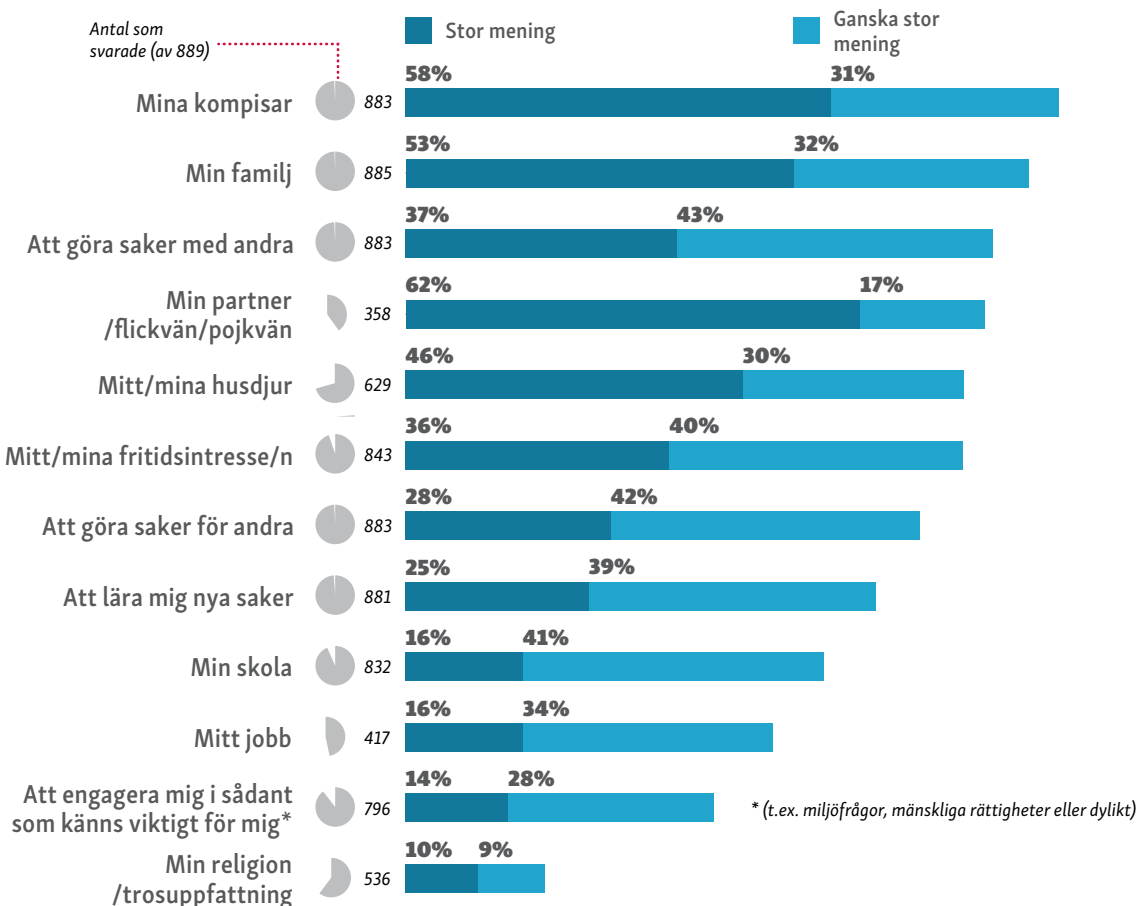
Kompisarna och familjen ger mening i livet

Vad upplever de unga som mest meningsfullt i livet? Det korta svaret är relationer till andra. De unga gavs ett antal alternativ att ta ställning till och kunde också välja "Annat, vad?". Svaren på den öppna frågan diskuteras i forskarkommentaren av Matilda Wrede-Jäntti.

Ser man på de alternativ som de flesta anser att ger livet (stor eller ganska stor) mening kommer kompisarna högst (89 %) tätt följda av familjen (85 %). Där det är aktuellt spelar även flick-/pojkvän och husdjur en mycket viktig roll i de ungas liv.

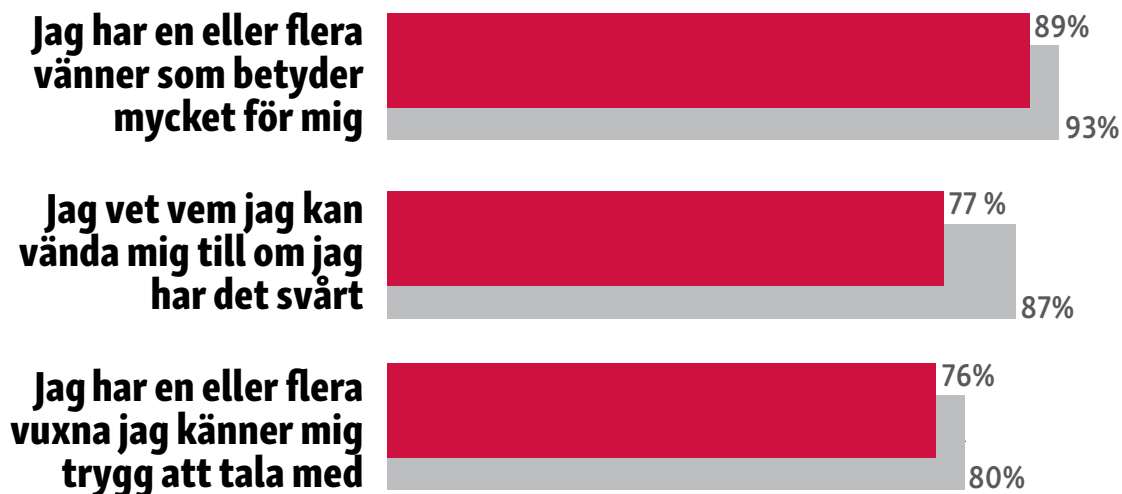

"Att göra saker med andra upplevs viktigt"

Vad ger mening i ditt liv?

Andelen som håller med om följande påståenden har sjunkit:

Andelen som är helt eller delvis av samma åsikt

Så hur står det till med de ungas relationer?

Det har skett en nedgång i siffrorna, i synnerhet gällande andelen som upplever att de har någon att vända sig till om de har det svårt. Ungefär en fjärdedel känner sig ofta ensamma. De äldre (17–19-åringarna) känner sig mer ensamma än vad 15–16-åringarna gör. Ser man på frågan om ensamhet i förhållande till psykisk hälsa syns ett tydligt samband. Endast 13 procent av dem som ger ett gott vitsord för sin psykiska hälsa (skolvitsordet 8–10) håller helt eller delvis med om påståendet att de ofta känner sig ensamma. Motsvarande siffra bland dem som ger den psykiska hälsan ett sämre vitsord (4–7) är hela 45 procent, alltså närmare hälften. Andelen flickor som känner sig ensamma är högre (34 %) än andelen pojkar (19 %). Ändå verkar de flesta uppleva att de har någon form av skyddsnet.

”Det finns ett tydligt samband mellan ensamhet och psykisk hälsa. Hela 45 procent av dem som ger ett sämre vitsord för sin psykiska hälsa håller helt eller delvis med om påståendet att de ofta känner sig ensamma.”

”Jag känner mig ofta ensam”

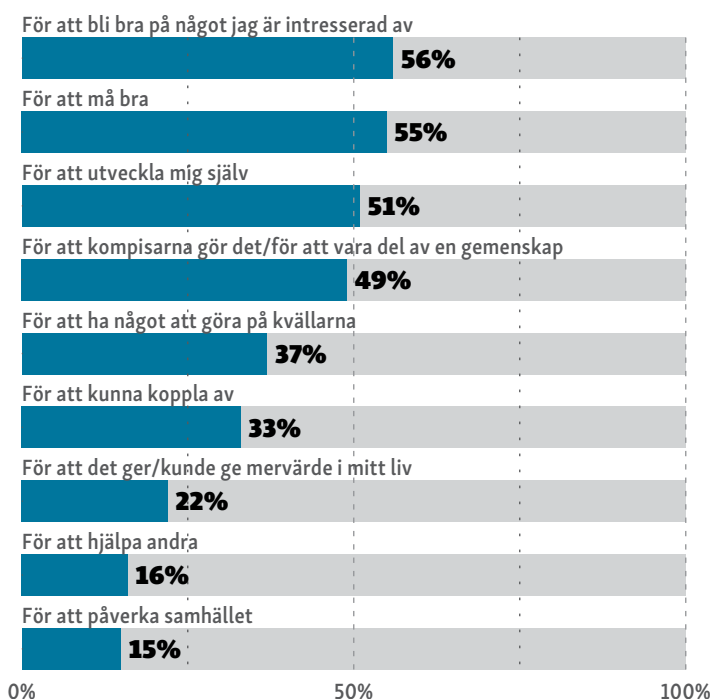

Håller helt eller delvis med

Mindre än hälften deltar i arrangerad fritidsaktivitet – men att kunna påverka är viktigt

Genom att svara ja eller nej på följande fick de unga berätta **vad som fått dem att delta, eller vad som kunde motivera dem att delta, i arrangerad fritidsverksamhet**. Ett eller flera alternativ kunde väljas. Det var också möjligt att svara "Annat (vad)".

Andelen som svarat Ja:

48%
60% år 2020
*deltar i en
arrangerad
fritidsaktivitet*

År 2020 svarade 60 procent att de deltar i minst en arrangerad hobby. Våren 2022 var siffran nere i 48 procent. Pandemitidens inverkan ser med andra ord ut att ha varit stor.

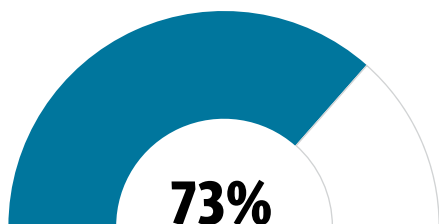
De unga fick också svara på varför de deltar i fritidsaktiviteter – eller ifall de inte deltar, vad som kunde motivera dem att göra det? Här fick de unga välja mellan olika alternativ – flera

kunde väljas – men också skriva ner egna förklaringar. Enligt svaren är det främst individuella faktorer som lockar till hobbyer, snarare än gemenskap eller att göra något för samhället. Bland de svar som de unga själva formulerat ingår bland annat att de går på gym, gör något hemma eller har en hobby för att föräldrarna vill det.

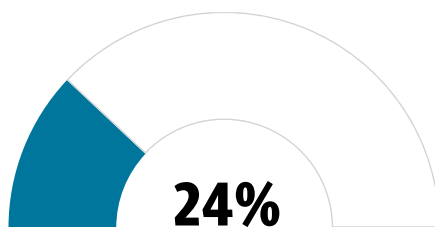
Andelen som håller helt eller delvis med om följande påståenden om fritidsaktivitet:

VERKSAMHET FÖR UNGA

Jag tycker det är viktigt att det finns verksamhet som ordnas specifikt för ungdomar (t.ex. via ungdomsgård)

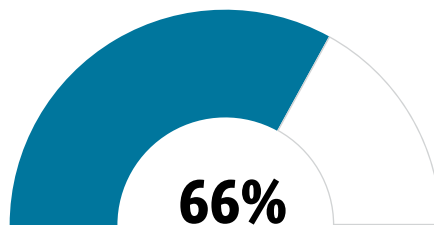

Jag deltar i verksamhet som ordnas specifikt för ungdomar på min hemort (t.ex. via ungdomsgård)

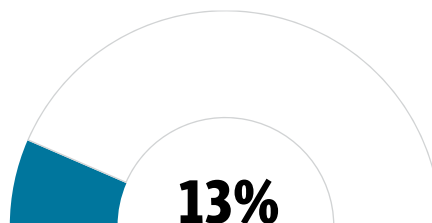

POLITISK PÅVERKAN

Jag tycker det är viktigt att unga deltar i politisk påverkan och beslutsfattande

Jag deltar själv i politisk verksamhet (t.ex. partipolitik, ungdomsfullmäktige)

Samtidigt håller 73 procent helt eller delvis med om att det är viktigt att det finns verksamhet som ordnas specifikt för ungdomar (t.ex. via ungdomsgård); lite fler flickor än pojkar är av denna åsikt. Cirka en fjärdedel av ungdomarna uppger att de deltar i sådan verksamhet, men den regionala variationen är stor: i Nyland deltar 16 procent medan motsvarande siffra i Österbotten är 32 procent. De yngre deltar också betydligt mer än de äldre (bland 15-åringar 34 %, bland 19-åringar 16 %).

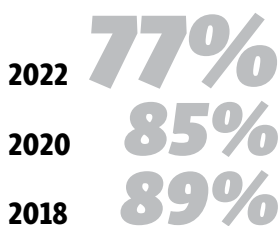
Över hälften (66 %) håller också helt eller delvis med om att det är viktigt att unga deltar i politisk påverkan och beslutsfattande. 13 procent håller helt eller delvis med om att de själva deltar i politisk verksamhet (t.ex. partipolitik, ungdomsfullmäktige). Här uppger lite fler pojkar än flickor att de deltar.

”Två av tre håller helt eller delvis med om att det är viktigt att unga deltar i politisk påverkan.”

Geografiska identitetsmarkörer mindre viktiga för de unga?

15–19-åriga svenskspråkiga förefaller känna svagare samhörighet med omgivande länder och regioner än vad svenskspråkiga i Finland i allmänhet gör. Vi bad de unga ta ställning till samma frågor som ställdes i den nationella finlandssvenska barometern, som besvaras av 18–85-åringar. Då ser vi vissa tydliga skillnader i svaren. I synnerhet uppger de unga lägre samhörighet med Sverige och Norden än de äldre respondenterna gör. Observera att lokala alternativ så som den egna byn, staden eller stadsdelen – alternativ som eventuellt är viktigare ur ungas perspektiv – inte erbjuds här.

”Det känns viktigt att vara del av en svenskspråkig gemenskap”

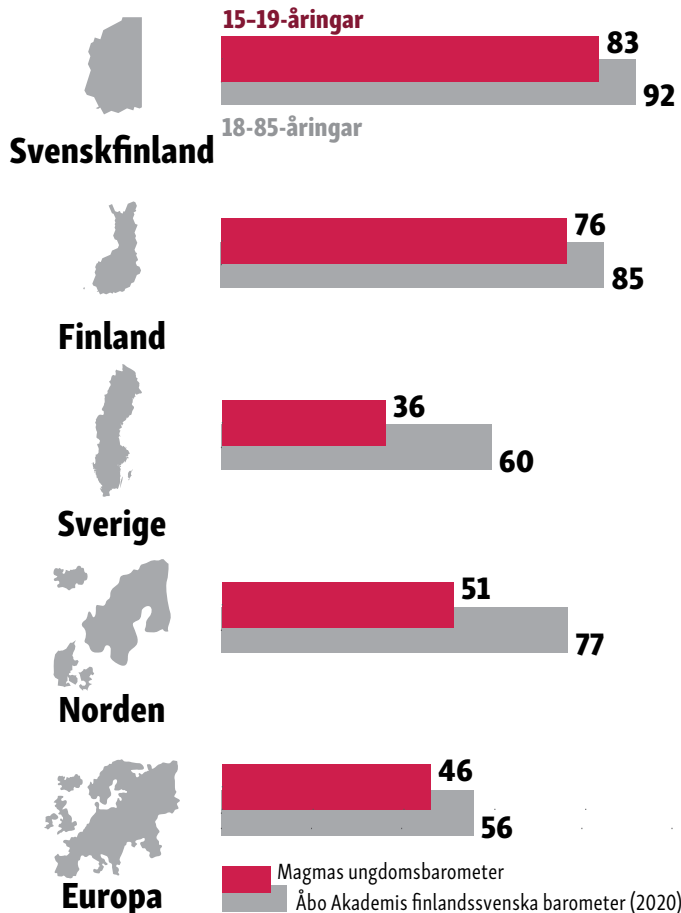

Andel som håller helt eller delvis med

Svenska språket är fortfarande viktigt för de unga: **De allra flesta (88 %) håller helt eller delvis med om att det är viktigt att svenska är ett officiellt språk i Finland.** 77 procent upplever det fortfarande som viktigt att vara del av en svenskspråkig gemenskap, även om siffran är lägre än tidigare år. De högsta siffror-

I vilken utsträckning känner du samhörighet med följande områden, länder, regioner?

Andel (%) som svarat i mycket eller ganska stor utsträckning

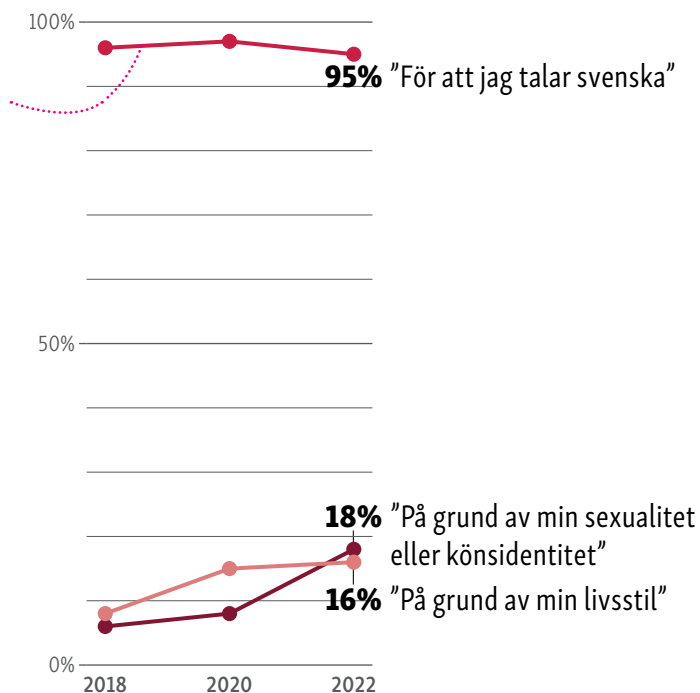
na uppger unga i Åboland och norra svenska Österbotten, samt unga som identifierar sig som svenskspråkiga (85 % i alla grupper). Men också **76 procent av de tvåspråkiga (svenska-finska) unga upplever den svenskspråkiga gemenskapen som viktig**, dvs lika många som genomsnittet.

60 % av de svenskspråkiga unga känner sig som del av en minoritet

Det är en exakt lika stor andel som den svenskspråkiga ungdomsbarometern visade år 2018; däremot var siffran uppe i 67 procent för två år sedan. **Svenska språket utgör fortfarande den största orsaken till minoritetskänslan, men sexualitet eller könsidentitet har seglat upp till den näst vanligaste:** Bland dem som uppgav sig tillhöra en minoritet uppfattade 18 procent (110 personer) att det var pga den egna sexualiteten eller könsidentiteten. Det är en uppgång på 10 procentenheter sedan 2020.

Den finskspråkiga ungdomsbarometern uppvisar liknande resultat: bland flickorna har andelen som anser sig tillhöra en minoritet på grund av sin sexualitet stigit från 11 till 19 procent på ett år, från 2020 till 2021.

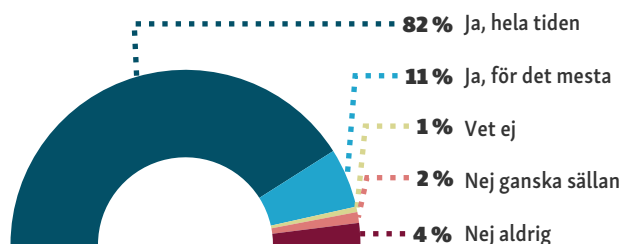
De tre vanligaste orsakerna till att känna att man tillhör en minoritet är:

63 %

Majoriteten (63%) av dem som känner sig som del av en minoritet på grund av sin sexualitet eller könsidentitet upplever att de hela tiden eller för det mesta känner sig trygga att öppet uttrycka sin identitet. En tredjedel (30%) upplever sig sällan eller aldrig trygga att göra det.

Känner du dig bekväm i det kön som tillskrevs dig vid födseln?

Majoriteten av de unga känner sig bekväma i det kön de tillskrevs vid födseln. **Samtidigt är 18 procent tidvis osäkra eller obekväma, eller vet ej hur de känner.** Sex procent (44 svarare) känner sig aldrig eller sällan bekväma i sitt biologiska kön. Här ingår både pojkar och flickor, likaväl som personer som valt "Annat" eller "Vill inte uppge" som könskategori.

De ungas ekonomi rätt god men framtiden känns osäker

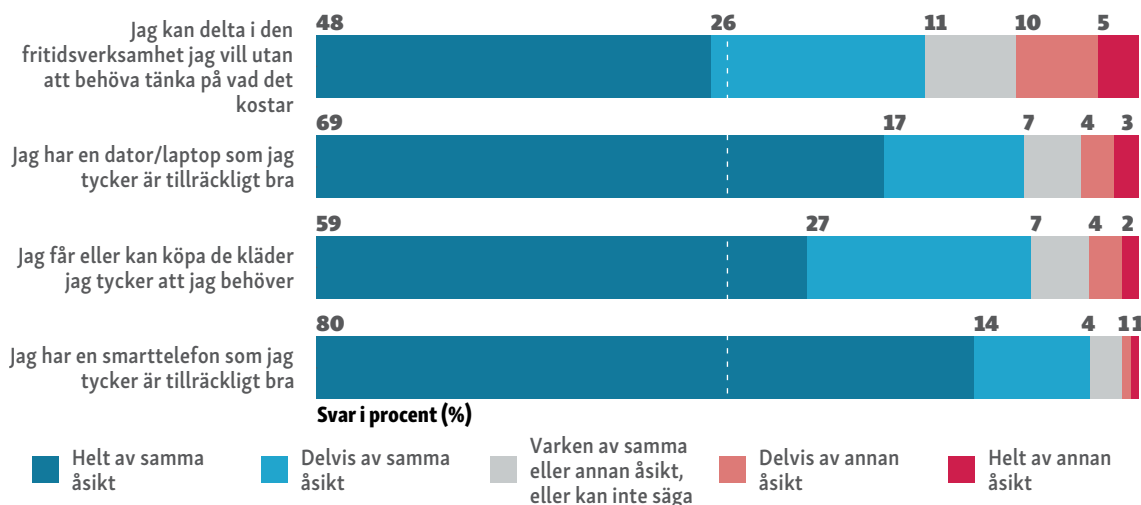
Ekonomiskt sett verkar det gå rätt bra för dem som besvarat enkäten. Coronapandemin ser ut att ha påverkat ekonomin mer positivt än negativt (se tidigare bild). **Bara fem procent upplever att den egna (barndoms)familjen har det ganska eller mycket dåligt ställt ekonomiskt.**

Ett vanligt problem med enkätundersökningar är ändå att det är svårt att nå mindre bemedlade eller marginaliserade personer. Svaren måste därför tolkas med försiktighet.

En femtedel (21%) av de som svarat uppger att

de ofta eller någon gång tvingats avstå från att påbörja en hobby på grund av brist på pengar. Lika många uppger att de låtit bli att träffa vänner eller skaffa nödvändiga saker av samma orsak. Sju procent uppger att de minst någon gång blivit mobbade på grund av brist på pengar.

Ungefär en tredjedel (30 %) känner ofta att de inte har råd med saker, vilket är en liten ökning från år 2020 (27 %). Ändå uppger sig de flesta ha tillgång till telefon, laptop och kläder som de behöver.

Gällande framtida arbete oroar sig de unga främst för att börja jobba inom fel bransch. Oron för hur de ska orka i arbetslivet har likaså ökat. Flickorna oroar sig betydligt mer än vad pojkarna gör. I jämförelse är det färre som oroar sig för huruvida de kommer att få ett jobb i framtiden (38%).

Jag oroar mig för...

Andelen som är helt eller delvis av samma åsikt

... att börja jobba inom fel bransch

46% — 54%

... hur jag ska orka i arbetslivet i framtiden

39% — 50%

... om jag kommer att ha arbete i framtiden

34% — 38%

25%

50%

75%

2020

2022

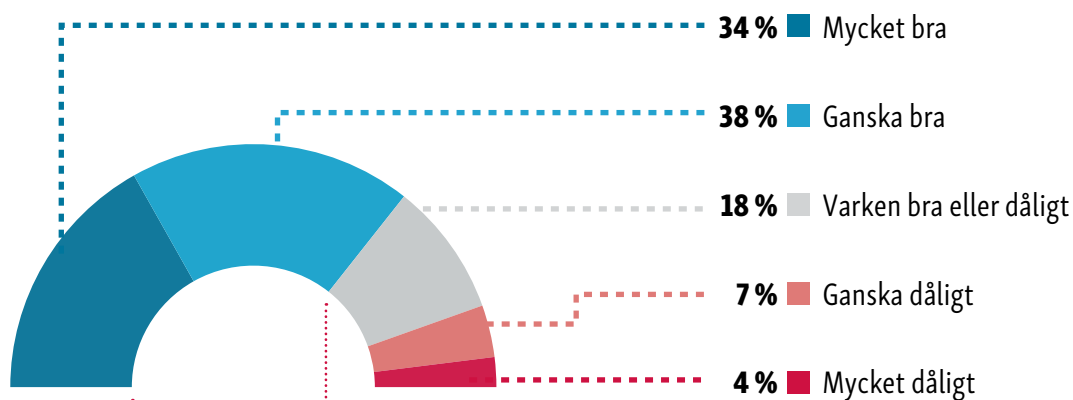
Positiv inställning till utvidgad läroplikt

År 2021 införde Finland så kallad utvidgad läroplikt. Målet med reformen är att alla ska avlägga en examen på andra stadiet och studera i alla fall tills de fyllt 18 år.

En majoritet (72 %) av de unga anser att beslutet att höja läropliktsåldern var ganska eller mycket bra. 16-åringarna ställer sig mest posi-

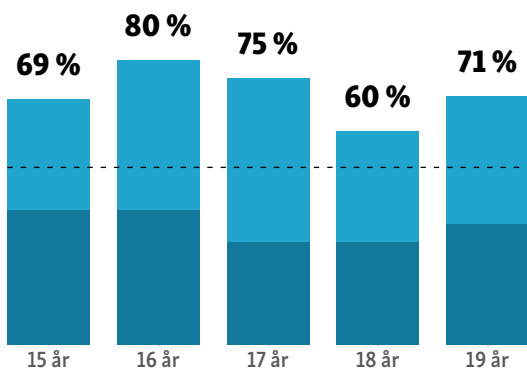
tiva (80 %) och 18-åringarna minst (60 %), men det verkar inte finnas någon entydig trend enligt ålder. I jämförelse med genomsnittet förhåller sig ungdomarna i Österbotten mindre positivt (68 %) och i övriga Finland mer positivt (83 %) till reformen.

Åldern för läroplikt har höjts från 16 till 18 år. Jag tycker beslutet att höja läropliktsåldern var:

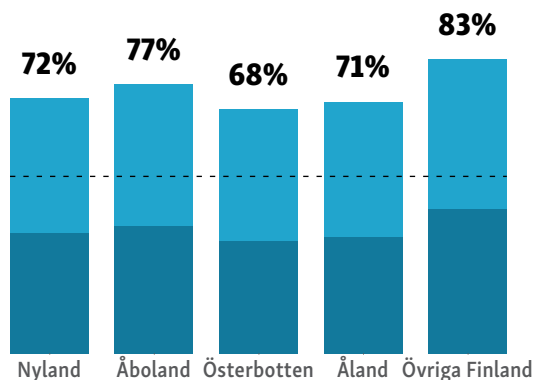

Andel av alla som svarade **mycket bra** eller **ganska bra**

Enligt ålder

Enligt region

Både normalläge och ingredienser till krisstämning

Matilda Wrede-Jäntti

Universitetslektor i socialt arbete, Helsingfors universitet
matilda.wrede-jantti@helsinki.fi

Ett stort tack till forskningsassistent Anna Bruun som också arbetat med data från SUB-22

Den svenskspråkiga ungdomsbarometern 2022 (här kallad SUB-22) bjuder på så väl förväntade som något mer överraskande resultat. Som vanligt ingår flera teman i barometern. Den här kommentaren fokuserar på välmående, men har kopplingar till både sociala medier och ungas framtidssyn.

I årets svenskspråkiga ungdomsbarometer ser vi tydligt hur aktuella samhällsförhållanden liksom det oroliga världsläget avspeglar sig i de ungas liv. Trots det är ungdomarna relativt nöjda – de ger i snitt sin livstillfredsställelse vitsordet 8 på skolvitsordsskalan (4–10). Varje gång som barometern genomförts – 2018, 2020 och nu 2022 – har ungdomarnas välmående varit något sämre än vid föregående mättillfälle. De ungas tolkning av begreppet psykisk ohälsa är dock mycket omfattande¹ och inrymmer vid sidan om diagnoser också en hel rad känslor och tillstånd som till sin natur inte är medicinska. Det kan handla om till exempel nervositet inför prestationer och om besvikelser och tillkortakommanden som hör livet till. Ungas tolkning av

begreppet psykisk ohälsa diskuterades närmare i den föregående barometern (SUB-20).

Omfattningen av den upplevda psykisk ohälsan, som inkluderar mer allmän oro för framtiden, har ändå antagit sådana proportioner – varannan ung uppger sig känna ångest inför framtiden (!) – att vi måste rikta ljuskäglan från individen och medicinska tillstånd mot strukturer i samhället och sociala förändringar. I ljuset av dem bör vi fråga oss bland annat; hur kan man förklara den höga siffran för psykiskt illamående när våra unga lever i en tid av aldrig tidigare skådat välstånd? Varför mår flickor psykiskt märkbart sämre än pojkar? Hur skall vi förstå att allt fler unga, åtminstone tidvis, inte känner sig bekväma i det kön de tillskrivits vid födseln?

Coronapandemin och Rysslands krig i Ukraina förklarar inte de ungas illamående

Vid analysen av resultaten går det inte att bortse från två plötsliga och djupa kriser: Coronapandemin och Rysslands krig mot Ukraina. De har ruskat om finländarnas världsbild och färgat av sig på mångas framtidssyn.

Statistikdelen visar att över hälften av ungdomarna ser Ryssland som ett hot mot Finland men att betydligt färre oroar sig för Finlands framtida säkerhet. Detta torde förklaras av ungdomarnas positiva inställning till ett NATO-medlemskap. Tolkningen att kriget i Ukraina inte utgör en faktor som starkt färgar de ungas vardag får också stöd av att inte ett enda svar på de öppna frågorna i enkäten (t.ex. "Hur skulle du beskriva din psykiska hälsa just nu?"; "Vad ger mening i ditt liv?") berör aspekter av krig eller mer allmänt frågor om fred.

Föga överraskande framkommer det att coronapandemin fört med sig förändringar i vardagen och att de främst varit negativa. Andra studier uppvisar liknande resultat.² De fritt formulerade svaren står i linje med svaren på de strukturerade frågorna.

Såsom framgår av följande citat ringar ungdomarna framför allt in hur pandemin lett till en nedgång i skolmotivation och inlärningsmöjligheter.

Coronapandemin har påverkat min vardag främst på följande sätt:

Färgerna indikerar respondentens kön: röda citat ■ är skrivna av flickor, blåa citat ■ av pojkar, gråa citat ■ av personer som uppgett "Annat" som könskategori och svarta citat av personer som valt "Vill inte uppge" på könsfrågan.

Skolmotivation, inläring, att vara bekväm i sociala situationer. Jag har också känt mig mer lat. (Inf 7)

För mig skedde Coronapandemin i början av tvåan på gymnasiet, detta ledde till inställningar av alla evenemang under hela gymnasietiden. Följden av de inställda evenemangen gjorde att det blev allt svårare att binda nya gemenskaper, vilket ledde till en allt ensammare vardag. Distansstudierna gjorde det även svårt att komma i kontakt med nya vänner samt tog iväg all skolmotivation. (Inf 391)

Inte kunnat träna (fotboll), haft svårt med inläring (p.g.a dyslexi och inte kunnat få någon extra hjälp som tidigare). (Inf 817)

Skolan på distans, inga träningar i handboll och fotboll, färre möjligheter att träffa bekanta, mindre hjälp i skolan. (Inf 871)

Andra delområden som förhållandevis ofta berörs rör negativa konsekvenser både gällande fritiden och det psykiska måendet. Följande exempel får illustrera ungdomarnas syn på pandemins förändringar när det gäller fritiden. Såsom framgår av citaten är lejonparten negativa.

Gjort vardagen monoton och tråkig. Har inte fått uppleva nästan något av det en ungdom i min ålder ska få uppleva. (Inf 29)

Jag var hemma mycket mer än vanligt. Man träffade stort sätt bara sin familj och man tappade lite sina sociala kontakter. Fotbollsträningarna blev inställda och träningen blev mindre roligt. (Inf 68)

Den har inte stört mig alls när den börja eller senare, sen fick jag den [=covid-19] och jag ba: ok. (Inf 872)

Pandemin har tvingat mig vara hemma framför datorn mycket mer, och man har inte kunnat vara i kontakt med vänner lika mycket vilket har varit tungt. Pandemin har försvårat det mesta i livet och tvingat fram ett sorts självdisciplin för att klara sig igenom den. (Inf 874)

Svaren som beskriver hur ungdomarna sammankopplar coronapandemin med ett sämre psykiskt mående ser bland annat ut såhär:

Fått värre ångest och depression, tappat intresse och motivation i mycket, förstört mina gymnasiestudier. (Inf 15)

Just nu skulle jag säga att den [psykiska hälsan] är farligt dåligt. Blev diagnoserad med medelsvår depression i början av mars. Det var speciellt då jag isolerade mig pga. corona. (Inf 110)

Att jag helst inte umgås med människor på fritiden för att jag ofta känner mig trött och vill bara vara ifred. (Inf 261)

Inget känns meningsfullt. (Inf 852)

Sammantaget ter det sig alltså högst rimligt att anta att det är följderna av coronapandemin som bidragit till att livet i stort erhållit ett något lägre vitsord än tidigare. Ändå är det uppenbart att det psykiska illamåendet bland unga vuxit sig

större redan före 2020, något som både tidigare barometrar och THL:s forskning visat (se även Kristian Wahlbecks kommentar). Med tanke på hur omfattande och långvarig pandemin varit förefaller en nedgång på "bara" -0,3 enheter i mina ögon rent av som ett överraskande gott resultat.

Svaren visar att flickorna har upplevt pandemin mer betungande än pojkarna. På *alla* de studerade tolv delfrågorna är andelen flickor som tycker att coronan påverkat deras liv negativt högre än andelen pojkar. Likaså ser vi inom gruppen flickor, åter igen på *alla* tolv frågor, att andelen som känner att pandemin haft negativa effekter är högre än andelen som tycker den fört med sig något positivt. Bland pojkarna gäller detta för bara fyra delfrågor.

Det är ändå viktigt att komma ihåg att ungas sätt att handskas med sitt illamående, men också med sitt sökande efter sig själv liksom i sitt sätt att "vara", tar sig olika uttryck också på gruppnivå – och den enda förklarande faktorn är ingalunda könsgruppstillhörighet. Vi vet t.ex. att det råder ett samband mellan föräldrars utbildningsnivå och barns psykiska ohälsa, liksom familjens inkomster är av betydelse för barns psykiska välmående.³

Pandemin förde med sig också något gott

Trots att pandemins konsekvenser på det stora hela för de flesta är klart negativa ser vi att andelen positiva svar överstiger de negativa inom fyra av de studerade tolv temaområdena: "min ekonomiska situation" (21 mot 14 %); "mina kompisrelationer" (23 mot 20 %); "min uppfattning om vad jag klarar av" (26 mot 19 %) och "mina föräldrar" (21 mot 18 %).

En betydande andel (81 %) av ungdomarna klarade under pandemin av att upprätthålla kontakten till sina kompisar. Eftersom möjligheterna att träffas i grupp under pandemin var begränsad ligger det nära till hands att utgå från att ungdomarna kompenserat de fysiska träffarna genom att umgås flitigare över nätet. Ett av mätningens mer överraskande resultat är att så inte är fallet. Tvärtom: i jämförelse med SUB-20 uppger

ungdomarna att de har färre vänner som de umgås med enbart över nätet. Även om nästan varannan ung ingår i en eller fler gemenskaper på nätet, har andelen sjunkit (från 61 % till 48 %; andelen som helt eller delvis höll med påståendet).

En rimlig förklaring till nedgången kan sökas dels i utformningen av begränsningarna, dels i de sociala mediernas natur. I och med att restriktionerna gällde primärt grupper fortsatte många unga att fysiskt hålla kontakt med sina allra närmaste vänner. "Some" baserar sig långt på att man antingen själv postar eller följer andras, inte nödvändigtvis så nära vänner, korta uppdateringar om det (roliga) som skett. I och med de drastiska nedskärningarna i aktiviteter fanns det helt enkelt mindre att dela med andra. Denna tolkning stöds av de fritt formulerade svaren på frågan om hur coronapandemin påverkade de ungas vardag (se ruta).

De ungas fritt formulerade svar på frågan "Coronapandemin har påverkat min vardag främst på följande sätt"

Totalt besvarade drygt 700 unga denna öppna fråga. De fritt formulerade svaren indelades i 15 kategorier, där vissa svar kunde ingå i fler kategorier. T.ex. placerades svaret "Jag kunde inte gå på träningar eller se kompisar lika mycket som förut." (Inf 17) både i kategorierna "Begränsade aktiviteter" och "Begränsade sociala kontakter". Det innebär t.ex. att de ca 450 flickornas utsagor resulterade i drygt 800 svar, medan de ca 250 pojkarna bidrog med närmare 400 svar. De drygt 700 unga har alltså tillsammans gett ca 1240 svar.

Spridningen var stor. De största kategorierna innehöll flera hundra svar medan de minsta endast hade drygt tio svar. "Begränsade aktiviteter" (t.ex.: "Mera hemma", "Mera fritt och ensamt en del." /Inf 2) är den klart största kategorin och det gäller för alla fyra könsgrupper. I denna kategori återfinns vart fjärde av flickornas svar och drygt vart femte av pojkarnas. Också kategorin "begränsade sociala kontakter" (t.ex.: "Inte varit lika mycket med vänner på fritiden. Inte kunna göra vad man vill när man vill." /Inf 34) är stor bland alla könsgrupper. Kontakterna till kompisar har alltså minskat men inte avbrutits. Något överraskande är ändå t.ex. att "ensamhet" är en av de minsta kategorierna, med färre än tio svar per könsgrupp.

Ett annat något överraskande resultat är den höga andelen unga, som på den strukturerade fråga "Hur upplever du att pandemin har påverkat ditt liv?" valt svarsalternativet "inte just påverkat". Beroende på temaområde ligger andelen mellan 26 och 60 procent. Slår vi ihop andelarna för dem som antingen uppgett att temaområdet *inte* påverkats eller att det påverkats *till det bättre* (mycket eller ganska positivt) är vi de facto uppe i mycket höga siffror; allt mellan 47 och 80 procent. De fritt formulerade svaren ger en rätt annorlunda bild: bland de inkomna svaren återfinns bara omkring 60 som ger uttryck för att pandemin *inte* skulle ha påverkat vardagen. Också om andelen bland pojkarnas svar är högre än bland flickornas utgör de tillsammans en mycket blygsam andel (knappt 5 %) av alla svaren.

De här motstridiga budskapen väcker frågor. Är det snarare den utbredda generella oron orsakad av osäkerheten än de konkreta följderna av begränsningarna som gett upphov till icke-önskvärda känslor? Kan det faktum att många uppger att de negativa följderna var störst i början av pandemin liksom den höga andelen positiva eller neutrala svar ses som ett tecken på att de unga lämnat pandemin bakom sig? Eller handlar det främst om hur frågorna i enkäten är utformade? (Det är skillnad på att ta ställning till i vilken grad ett givet påstående påverkat en och att själv formulera svar som personligen berör en).

Det är tungt att vara ung!

Till ungdomstiden hör att söka såväl sig själv som sin väg framåt i livet, ett behov av att ifrågasätta och tro sig veta men också en ibland snarast bottenlös osäkerhet och tvekan inför sin egen potential. Det är också därför som det finns ett enormt behov av att bli sedd, tagen på allvar och att få erkänsla och stöd – men också spurras framåt. Unga personer lever mer än många andra grupper i nuet – må så vara att dagens unga lever i ett mer individualiserat klimat där de är drillade att tänka framåt, kalkylera sannolikheter och försöka fatta val som "lönar sig" på sikt.

Den svenskspråkiga ungdomsbarometern riktar sig till 15 till 19 år gamla ungdomar

som står i beredskap att ta, eller har redan tagit, steget ut i vuxenlivet. Traditionellt sett innebär det att flytta bort från barndomshemmet, inleda studier, börja försörja sig själv, ingå äktenskap och grunda familj. Idag är det mycket som på de här områdena ser annorlunda ut än det gjorde för bara en generation sedan. Av SUB-22 framgår att en avsevärd andel unga är oroliga för att fatta fel beslut gällande sina studier, liksom för att börja jobba i "fel" bransch. Många oroar sig också för ifall de skall lyckas få ett arbete och än fler för hur de skall orka i arbetslivet. Hälften uppger att de känner ångest inför framtiden och en majoritet är bekymrad över klimatfrågan. Den senaste svenskspråkiga ungdomsbarometern, från år 2020, visade att en knapp fjärdedel antingen var osäker eller förhöll sig negativt till att grunda familj. I årets mätning ser vi också att allt fler unga ställer frågor kring sin sexuella läggning och könsidentitet. Ser paletten ut så här så förvånar det inte att ungdomarna uppger sig må psykiskt dåligt – vem skulle inte göra det under dylika kaotiska, snabbt föränderliga och osäkra förhållanden och då framtiden dessutom ser dystert ut?

Stora skillnader i upplevd psykisk hälsa såväl på individ- som gruppnivå

Den stora skillnaden mellan pojkars och flickors psykiska mående (8,0 mot 7,3) är ingen ny upptäckt: den har redan synts i årtal i hela västvärlden, något som Kristian Wahlbeck går in på i sin text. I årets SUB fick ungdomarna fritt formulera svar på frågan: "Hur skulle du beskriva din psykiska hälsa just nu?" Också om vi ser vissa skillnader i stilen på pojkarnas och flickornas svar, till exempel är pojkarna mer sparsamma med detaljer om sitt psykiska mående, utgörs den stora skillnaden av andelen positiva respektive negativa svar. Av pojkarnas svar återfinns 2/3 i huvudkategorin *positiva svar* och bland dem är undergruppen "mycket bra" störst; "*Väldigt bra.*" (Inf 485); "*Bra, jag mår dunder*" (Inf 190). Av flickornas svar återfinns knappt hälften bland de positiva och bland dem är underkategorin 'ganska bra' störst; "*Konstant trött oavsett hur mycket jag än sover men generellt ändå ganska bra.*" (Inf 322); "*Ganska bra, ibland lite ostabil.*" (Inf 219).

Drygt en tredjedel av flickornas svar återfinns i den *negativa* huvudkategorin medan bara en knapp femtedel av pojkarnas är här:

Ganska dålig, stressar om framtiden. (Inf 212)

Inte bra, har svårt med motivationen och vem jag ska lita på. Inte mycket mening i livet och tror att jag har svåra inre motstånd. (Inf 202)

Helt skit, ja vet int va ja ska göra nå mer. (Inf 395)

Dålig, får inte tillräckligt med hjälp. (Inf 415)

Helt ärligt, ganska dåligt. Det känns som att allt brakar. Som om jag är helt vid gränsen och håller på att gå över [den] när som helst. Alla känslor är överväldigande och ångesten tycks aldrig försvinna. Min psykiska hälsa speglar sig till min fysiska hälsa, jag har börjat få bland annat mer magproblem samt sömnproblem. Allt känns väldigt tungt och stort just nu. (Inf 695)

Kategorin *varierande*, utgörs av svar som innehåller både positiva och negativa aspekter av psykisk hälsa och som därtill visar på kast från den ena till den andra polen, ibland också under mycket korta tidsperioder. Den utgör den tredje största underkategorin för både pojkar och flickor, men andelen av flickornas svar är klart högre. Vart sjätte svar som flickorna har gett hittas här: *"Huller om buller. Stress, ångest ena sekunden å andra riktigt super."* (Inf 274); *"Ändrar sig hela tiden, kan gå från positivt till negativt väldigt snabbt"* (Inf 933) mot bara vart tolfte av pojkarnas; *"Går upp och ner"* (Inf 885).

I årets svenskspråkiga ungdomsbarometer ger könskategorin "annat" sitt psykiska mående vitsordet 6,5 – mot 7,1 för dem som inte vill uppge kön, flickornas 7,3 och pojkarnas 8,0. Mönstret är detsamma också för hur nöjd med sitt liv i stort man är; gruppen "annat" ligger lägst och ger 6,8 medan gruppen "vill inte uppge" ger 7,1,

flickorna 7,8 och pojkarna 8,2. Att det psykiska måendet är sämst i gruppen "annat" är bekant från både nationella och internationella studier.⁴ En utmaning utgörs ändå av att denna könsgrupp är liten, vilket gör pålitliga slutsatser svåra att statistiskt dra. Under två procent eller 17 personer av respondenterna i SUB-22 har definierat sin kön som "annat". Drygt hälften av dem svarar att det inte mår särskilt bra; *"inte jätte bra, mycket ångest, men har varit sämre"* (Inf 169); *"Piss ja' kom just ut ur sjukhuset #slay"* (inf 552). Vi ser att också de som inte vill uppge könsgruppstillhörighet ligger under flickornas nivå. Många av dem ger ett något ambivalent svar på frågan om sin psykiska hälsa: *"Bra ur min egen synvinkel, oroväckande enligt andra. Jag har inga planer eller hopp för framtiden, men jag känner mig gladare och friare så"* (Int 8); *"Min mentala hälsa skulle förmodligen kunna vara bättre, men det skulle definitivt kunna vara sämre"* (Inf 405).

Ungdomarna tillfrågades också vad som ger mening i deras liv. Tolv svarsalternativ erbjöds men svarsalternativen kunde kompletteras genom att med egna ord besvara en följdfråga. Förhållandevis få unga, ungefär var tjugonde, valde att besvara tilläggsfrågan "Annat, vad?". Bland de fritt formulerade, totalt 55, svaren lyfter ungdomarna framför allt fram möjligheten att göra sådant de tycker om att göra; *"Kunna njuta av livet, ha tillräckligt med fritid"* (Inf 384); *"Överlag bara göra saker som får mig att må bra. Allting från att läsa en bok om och om igen eller att gå på en solnedgångs promenad"* (Inf 733).

Också betydelsen av vänner och fritid kommer fram liksom svar som ger uttryck för att de inte önskar komplettera utöver de angivna svarsalternativen, *"Nej inget"* (Inf 151) eller att det ingen mening finns med livet överhuvudtaget; *"Inget ja' hatar mitt liv yas"* (Inf 552). Även om de här svaren är få till antalet påminner de oss om resultaten i statistikdelen. De visar att för varje mätillfälle, 2018, 2020 och 2022, har andelen unga drastiskt sjunkit som helt håller med om påståendena "Jag känner att mitt liv har ett mål och en mening" (63 % -> 45 % -> 30 %), "Jag känner att jag är värdefull" (67 % -> 46 % -> 32 %) och "Jag upplever att jag klarar mig i livet" (64 % -> 47 % -> 37 %).

Många tillhör en minoritet p.g.a. sin sexuella läggning eller könsidentitet

Ett av de mer uppseendeväckande resultaten i årets svenskspråkiga ungdomsbarometer är den kraftiga förändringen – en uppgång med hela 10 procentenheter (från 8 till 18 %) på bara två år – i andelen unga som känner att de tillhör en minoritet på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet. Samhällsklimatet när det gäller sexuella minoriteter har genomgått en enorm förändring under bara det senaste decenniet. Med detta dock inte sagt att det nu skulle vara fördomsfritt. Att diskussionsklimatet blivit öppnare och acceptansen ökat för att alla inte är heterosexuella torde bidra till de högre siffrorna. Bruket av internet och sociala medier med tillgång till olika influenser i kombination med ett öppnare samhällsklimat är rimliga förklaringar till att frågeställningar om sexuell orientering och könsidentitet sysselsätter allt fler unga.⁵ Värt att minnas är också att många unga idag tänker sig att det går att befinna sig på en rörlig skala mellan polerna hetero- och homosexuell; att uppge att man *inte* är heterosexuell innebär att man inte är låst vid *en* position (man plus kvinna) utan att man kan tänka sig *också andra* slag av relationer. Med andra ord utesluter man inte nödvändigtvis heterosexuella relationer när man uppger att man inte är (enbart) heterosexuell.

Också förskjutningar i synen på sexualitet och könsidentitet har gett sig till känna tidigare i såväl internationella som nationella studier. Enligt en amerikansk studie⁶ identifierar sig 20 procent av de unga vuxna (18–34 åringar) som icke-heterosexuella. En brittisk studie⁷, också den utförd av en intresseorganisation, hävdar att närmare hälften av ungdomarna i Storbritannien inte vill definiera sin sexualitet på den binära skalan heterosexuell–homosexuell utan föredrar att se den som mer flytande. I THL:s (2021) inhemska, omfattande och representativa studie från senaste år svarar 14 procent av de finländska ungdomarna att deras sexuella läggning är en annan än heterosexuell. Iögonenfallande i THL:s studie, liksom i de andra studierna på området, är den stora könsskillnaden: andelen pojkar som *inte* definierar sig som heterosexuella ligger mellan fyra och sex procent (i högstadier 5 %; i gymnasier 6 % och i yrkesskolor 4 %). Bland flickorna är svarsprocenten mångdubbelt högre: 19–23 procent (med 23 %

i högstadierna; 21 % i gymnasier och 19 % i yrkesskolor). Varför är det så mycket vanligare bland flickor att tänka sig andra sexuella inriktningar?

Allt oftare ifrågasätter unga idag också sin könsidentitet: är jag tillfreds med det kön man tillskrivits vid födseln? I SUB-22 uppger 82 procent att så är fallet. Hela 18 procent svarar ändå att de åtminstone tidvis är osäkra eller obekväma i sitt biologiska kön, eller inte vet vad de känner. Av dessa ca 160 unga uppger var fjärde (44 unga) att de "aldrig" eller "sällan" känner sig bekväma i det kön de tillskrivits vid födseln. Många av dem känner också att det sällan är tryggt att öppet uttrycka sin könsidentitet; undantaget utgörs av när man är med sina vänner. T.ex. skriver en ung (inf 244) så här: *"Inför vänner lätt, inför familj och på arbetsplats känner jag mig inte otrygg, snarare nervös att berätta om min identitet (ofta känner jag inget behov av att göra de)".* Att situationen kan upplevas svår inte enbart för den unga utan också för hans familjemedlemmar framkommer likaså i flera svar: *"Eftersom jag bor i en mycket homofobisk och transfobisk, religiös familj, känner jag mig aldrig trygg hemma att vara mig själv. Med vänner kan jag dock vara mig själv och uttrycka mig autentiskt."* (Inf 369).

Den höga andelen unga som definierade sig som annat än heterosexuell eller könsnormativ eller som åtminstone tidvis känner sig obekväma i sitt biologiska kön, väcker många frågor. Eftersom siffrorna stigit kraftigt på kort tid ter det sig för mig givet att det rör det sig om ett kulturellt, inte biologiskt, fenomen. För tydlighetens skull: med detta *inte* sagt att det inte skulle finnas variationer i människans sexuella läggning eller att könsdysfori inte skulle existera. Sexuell läggning och könsidentitet utgör mycket grundläggande delar av individens jag. Som ungdomsforskare efterlyser jag fördjupande kvalitativa studier, som ökar vår förståelse för hur unga ser på tematiken. Rör det sig primärt om öppenhet; en mer tillåtande och explorativ inställning till sexualitet? Handlar det om ett avståndstagande, en vilja att frångå könsförknippade rollförväntningar rörande sexualitet? Finns det ett samband mellan upplevelsen av att inte vara född i rätt kropp och snäva könsroller eftersom andelen flickor i alla studier är mångdubbelt högre än pojkarnas? Hur mycket upplever individen att hon

själv "kan välja", hur starkt känner hon att det snarare rör sig om ett grundläggande personlighetsdrag?

Att unga tar in information är både naturligt och många gånger också bra. Samtidigt aktualiserar det vikten av kvalitet på informationsflödet och vem som har kontroll över det. Dessa frågor rör i högsta grad även massmedia (jfr t.ex. läget i Ryssland). Som ungdomsforskare frågar jag också vilken de vuxnas inblick är i de virtuella världar barn och unga idag lever i, och hur många plattformar som på de sociala medierna genuint delas över generationsgränserna. Utmärkande för de sociala medierna förefaller vara olika identitetsbaserade grupperingar, ofta med en egen världsbild, som skapar slutna utrymmen där kommunikationen ofta saknar inslag av både mångfald och kritiska röster.⁸ Det är knappast något som gynnar tolerans, ökar kunskapen och förståelsen för andra grupper eller nyanserar diskussionsklimatet.

Sociala medier på gott och ont

Även om de flesta finländare använder sig av sociala medier är det uppenbart att de utgör en nästan oskiljaktig del av barn och ungas liv. I den svenskspråkiga ungdomsbarometern 2022 ombads ungdomarna ta ställning till huruvida de sociala medierna är a) övervägande positiva; b) övervägande negativa, c) både positiva och negativa d) varken positiva eller negativa. Svaren visar att en överväldigande majoritet ser på dem så väl kritiskt som med uppskattning; bara 4–5 procent anser att 'some' varken har positiva eller negativa effekter.

Ungdomarna gavs också möjlighet att med egna ord motivera sitt val av de fyra ovanstående svarsalternativen (a-d). Något fler än varannan valde att göra det. Andelen negativa svar är något högre än andelen positiva. Pojkarnas och flickornas svar ser mycket lika ut bland de svar som kategoriserats som *positiva*.

Hjälper med att koppla av, men kan orsaka problem med hur mycket tid man slösar bort. (Inf 48)

Sociala medier kopplar ihop mer människor än någonsin tidigare. Memes, Praktiska tips, humor, politik sprids på sociala medier och det man är intresserad av hittas oftast diskussioner om eller människor intresserade av samma sak. (Inf 200)

Det är ett bra sätt att hitta vänner och gå med i olika gemenskaper. Det är negativt för att man lätt kan börja jämföra sig med andra och för att människor enklare säger fula saker på nätet. (Inf 27)

Man kan lätt få kontakt med andra personer, t.ex. vänner och familj som bor väldigt långt borta. Det kan ibland vara farligt då man inte alltid vet vem man faktiskt talar med på sociala medier, det är lätt att skapa en identitet som inte är ens egen. (Inf 44)

Man kan kommunicera med vänner via social media och överlag se på underhållning så som t.ex. videon eller memes. Men sociala medier framhäver också orealistiska skönhetsideal. (Inf 280)

Såsom av citaten ovan framgår möjliggör 'some' umgänge med kompisar (var tredje så väl flicka som pojke i de öppna svaren) liksom att man hittar nya vänner och gemenskaper att ingå i (var femte flicka och pojke). Man lär sig nytt och hittar nya intressen (drygt var fjärde flicka och var femte pojke) liksom man med hjälp av sociala medier kan underhålla sig själv (ungefär var tionde ungdom, något fler pojkar än flickor).

Också i fråga om *negativa* aspekter av sociala medier nämner pojkar och flickor långt samma saker, men den inbördes rangordningen är inte längre den samma. De största kategorierna bland pojkar är en giftig, "toxic", stämning och mobbning på nätet. Pojkarna nämner också oftare än flickorna risken för beroende och konstaterar att de sociala medierna är tidstjuvar. Bland flickorna är den klart största kategorin "ouppnåeliga ideal" med en tydlig lucka till de därpå följande undergrupperna som är de samma som de största kategorierna bland pojkarnas svar: "mobbning" och

”giftig atmosfär”. Den fjärde största gruppen bland både flickor och pojkar utgörs av försämrade självförtroende/ dåligt mående. Intressant är att totalt flickor nämner utseende medan pojkarna inte just berör temat. Många av kategorierna, som toppar i synnerhet flickornas svar, visar att användarna av sociala medier lätt jämför sin vardag med andras, trots att dessa inlägg oftast handlar om höjdpunkter i livet. Citaten nedan visar med önskvärd tydlighet på det starka inslaget av jämförelser som inte förefaller att utfalla till den unga somebrukarens fördel.

.... Men det negativa är att majoriteten av allt som flödar på sociala medier är negativitet vilket jag tror att leder till en allmänt negativare sinnesstämning. (Inf 208)

Det finns både bra och dåliga sidor av sociala medier. T.ex. man kan lära sig nya saker, men man kan påverkas psykiskt väldigt mycket av t.ex. kroppshets. (Inf 261)

Det är ett bra sätt att hålla kontakten med vänner man inte träffar så ofta. Jag tror också att det kan bidra till att man känner sig otillräcklig och som att alla andra har ett helt perfekt liv, trots att det inte är så. (Inf 749)

Man jämför sig för mycket. Å andra sidan kan man hitta vänner. (Inf 825)

Allt har sina positiva och negativa följder. Positivt, t.ex. inläring, fakta, nyheter, aktuella saker. Negativt, t.ex. manipulation, falska rykten/nyheter, missledande saker, förstör många psykiska hälsa, självförtroende & självbilden sjunker. Och mycket mer... (Inf 926)

Är det rent av sunt att reagera med psykisk ohälsa i dagens samhälle?

Vad ser vi om vi försöker förstå resultaten från årets svenskspråkiga ungdomsbarometer – inklusive höga siffror gällande oro inför personliga val och framtiden – i förhållande till omgivande samhällsförändringar? Inom utbildningssektorn har en rad nya beslut fattats under de senaste åren. Även om reformerna varit välmenande har

effekterna, i alla fall till en del, varit mindre lyckade. Här avser jag den ökade mängden självstudier inom yrkesutbildningen liksom den vikt som tillskrivs studentexamen vid antagningskriterierna för fortsatta studier. Den till synes välkomna möjligheten till ökad valfrihet har visat sig vara ett tveeggat svärd; att vid unga år kunna välja "rätt" känns för många närmast omöjligt då de inte ännu vet vad de vill arbeta med som vuxna. Valen förefaller att präglas av osäkerhet och rädslan för att fatta felaktiga beslut. Den psykiska pressen förstärks av känslan av att själv bära skulden för sina "dåliga" val.

Stora förändringar har under en generation också skett på arbetsmarknaden, där t.ex. anställningsformer såsom s.k. nollavtal införts. Samtidigt som unga erbjuds främst deltids- och snuttjobb ställs krav på flexibilitet och hög utbildning. I takt med de ökade kraven har ändå välfärdssamhället och dess sociala förmåner skurits ned. Hand i hand med ett svagare samhällskontrakt har en starkare betoning lagts vid den mottagande partens ansvar och gjorda val. Givetvis spelar individens insats en roll. Ändå är det kontraproduktivt om ungdomarna känner att det är "allt eller inget" som står på spel; att de helt enkelt inte får missa till exempel ett enda poäng i ett enda förhör. Unga – främst flickor – med hög ambitionsnivå och därmed högt ställda förväntningar på sig själva upplever då ständigt att de är otillräckliga som studerande (jfr THL 2021). SUB-22 visar att också fastän ungdomarna säger sig se fram emot arbetslivet är det över hälften som oroar sig för att börja jobba inom fel bransch. Nästan lika många oroar sig för hur de skall orka i arbetslivet. Flickorna oroar sig mer än pojkarna: andelen flickor som oroar sig för fel branschval är hela 65 procent (mot 44 % av pojkarna) medan frågan om ork i arbetslivet bekymrar 37 procent av pojkarna men hela 62 procent av flickorna. Vi kan lugnt konstatera att det här inte är sunda siffror – i all synnerhet då många som oroar sig är högpresterande unga, vars framtidsprognos, förutsatt att de inte brakar ihop under den psykiska pressen, är mycket god. Varifrån kommer denna utbredda oro och vari består den?

Massmedia har sitt finger med i spelet: den styr in våra tankar på vissa teman och

presenterar dem ofta ur en säljande synvinkel. Då smäller domedagsprofetior högre än optimism. Det ligger nära till hands att fråga sig om inte till exempel den minskande oron för miljön som framkom i årets svenskspråkiga ungdomsbarometer snarare handlar om förändringar i mediabevakningen än om en minskad oro för klimatet. Det är också relativt ovanligt att se fullt goda, alldeles vanliga unga i medieflödet. Då fokus är inriktat på prestationer och enbart de mest fantastiska insatserna får synlighet, leder det lätt till att de förväntningar som unga ställer (eller helt låter bli att ställa) på sig själva sällan utfaller till deras fördel: i de sociala medierna har medelsvensson med vardagsbekymmer inte mycket att hämta. Här klipper jag in ett av många citat taget från SUB -22 som fångar bland annat aspekten av att jämföra sig med andra. ”... [*Man blir dock beroende av sociala medier och känner inte samma behov av att delta i aktiviteter med andra. Dessutom blir det lättare att jämföra sitt liv med det innehåll som finns på sociala medier och känna sig missnöjd.*” (Int 717) (Se också de andra av ungdomarnas insiktsfulla svar om sociala medier i citaten tidigare i denna text.)

Vi måste med andra ord fråga oss vilka tankebanor vi i samhället skapar och upprätthåller. Hur målfokuserat och konkurrensinriktat – och därmed också krävande – tillåter vi att yrkesval och arbetsliv ter sig? Vilken stämning och vilka framtidsvisioner – såväl möjligheter som hotbilder – serverar vi våra ungdomar? Givetvis skall vi inte sopa svårigheter under mattan. Ändå hävdar jag att vi säkerligen både ser och känner av fler problem ifall vi väljer att alltid aktivt fokusera primärt på oss själva och det som är tungt och svårt.

I ett snabbt föränderligt samhälle med stark global förankring står unga inför allt färre färdigt upptrampade stigar. De kanske varken vill eller kan gå i sina föräldrars fotspår, vare sig det gäller yrkesval eller grundande av en kärnfamilj. Det är knappast lätt att söka sig själv och meningen med livet bland allt fler valmöjligheter, ett överutbud av (vinklad) information, ett uppskruvat tempo och föreställningen om – eller åtminstone den upplevda förväntningen av – att det mesta går att uppnå bara man själv vill tillräckligt. Urholkade traditioner, otydliga rollmodeller, förändrade

uppfostringsprinciper, försvagade sociala förmåner och ett sekulariserat samhälle gör inte ekvationen mindre tuff. Det är psykiskt tungt om man bär på känslan av att inte veta vad man vill, inte litar på sina val, inte tror på sina möjligheter samtidigt som samhället förväntar sig att man skall välja rätt – nu! Tillhör man gruppen (generationen?) *snow flakes*, unika individer högst medvetna om sin egen originalitet, vars vårdnadshavare ansträngt sig till det yttersta för att undanröja alla besvikelser, har man fått föga träning i att handskas med motgångar och frustration.⁹ Lägg till detta en kaotisk och snabbt föränderlig värld, där därtill "alla andra" på "some" ändå tycks vara på rätt spår och i raketfart utan större ansträngningar ta sig mot alla avundsvärda mål. Kanske är det snarast sunt att under dylika orimliga jämförelser uppleva sig villrådlig och känna såväl ångest som oro inför sin framtid?

Vad kan göras?

Så hur kunde vi göra förändringar till det bättre? För det första är det säkert klokt att ta den tydliga nedåtgående trenden i psykiskt mående och livstillfredsställelse på allvar. Konkreta åtgärder för psykisk ohälsa diskuteras närmare i följande kommentar. Samtidigt är det skäl att hålla i minnet att de vitsord ungdomarna ger för dessa två aspekter av sitt liv alls inte är katastrofalt dåliga: 7,6 och 8,0.

Viktigare än att leta efter en kristallkula som ger oss besked om vilka val som är lönsamma (läs: kloka) för unga att idag välja med tanke på morgondagens samhälle, tror jag är att ge ungdomarna verktyg att handskas med utmaningar på ett mer självbejakande sätt. Också om mycket handlar om omständigheter som de unga inte genast kan påverka kan de förändra sitt – och får vi hoppas också vuxenvärldens – förhållningssätt till omständigheterna. Unga måste få utforska sina preferenser, ta tag i och prova sådant som kanske kunde tänkas vara intressant, få känna också att 'Ojdå, det här blev ju helt fel!' och erfara att det är tillåtet att välja på nytt. De behöver bekräftelse på att omval inte är personliga nederlag. Vi borde bli bättre på att lära unga konsten i att se (rimliga) motgångar som lärorika erfarenheter som åtminstone i en del avseenden låter oss gå vidare starkare. Kanske kunde det kallas finländsk *sisu* – om

man med det avser att inte ge upp, våga ta tag i saker på nytt och orka tro på att det mesta tenderar lösa sig på sikt. Fastän världen är långt ifrån rättvis så är det i regel ett gott val att försöka. För träning ger färdighet, också om alla inte har samma anlag eller stödtrupper.

Jag tänker mig att känslan av ångest inför framtiden långt kan fångas av den enorma osäkerhet och maktlöshet flera stora frågor (läs: klimatkrisen, krig, epidemier) ställer oss inför. Kunde denna ångest gå att lindra genom att spjälkas upp i två komponenter: dels det som handlar om faktiska förändringar i omvärlden, dels den interna dialog individen för med sig själv? Den första komponenten är inte primärt barns och ungas ansvarsområde. Borde de få känna att de kan släppa – eller åtminstone lätta på greppet om – den biten; att vi vuxna fattar beslut som garanterar också ungas vardag och framtid?

Den andra komponenten handlar om hur enskilda ungas inre värld ser ut. Den är starkt förknippad med de förväntningar man ställer på sig själv liksom tilltron till sina resurser. Unga, liksom vi alla, agerar utgående från sin tolkning av det inre landskap de ser: vad är möjligt, troligt, rimligt? Vilka resurser står till buds? Var har man en chans att nå fram(gång)? Det är på den här punkten jag tänker mig att vi kan påverka. Också om inte de yttre ramverken kan förändras i en handvändning kan vi hjälpa unga att ställa rimliga förväntningar på sig själva liksom att bryta ner orosmomenten i mindre, mer hanterbara delmoment: hjälpa dem att se proportionerna på och de sannolika följderna av det som känns tungt och svårt. Vi behöver också – missförstå mig rätt – uppmuntra till misslyckanden. Våra unga mår bättre om de inser att det är omöjligt att alltid lyckas till 100 procent, att enstaka större misslyckanden inte är identiskt med undergång och att misslyckanden och motgångar, hur tunga de än är i stunden, ofta är värdefulla just därför att de lära oss mycket både om andra och oss själva.

Också om det inte råder något tvivel om att samhällsförändringar ställer tuffa krav på unga är ändå de yttre omständigheterna idag fortfarande goda. Fokus kunde riktas

mot styrkan i de inre komponenterna: att stöda unga i deras livshantering genom att tillsammans resonera kring rimliga förväntningar och påminna om (rimliga) motgångars positiva sidor. Samtidigt som den enskilda individen kan dra mycket nytta av att jobba med sig själv skall vi höja blicken och fokusera också på samhället. Ensam är inte stark och den enskilda individen ska inte alltid stå i fokus. Samhället har kapacitet att forma sina medborgare och kan erbjuda en stabil bastrygghet som så väl ekonomiskt som socialt skapar tillit och en känsla av delaktighet. I det långa loppet gynnar det oss alla.

Källor

- 1 Wrede-Jäntti, Matilda (2020): Den svenskspråkiga ungdomsbarometern 2020.
- 2 Se t.ex. Hotulainen, R, Ahtiainen, R., Vainikainen, M.-P. & Rimpelä, A. (2020). (<https://www.helsinki.fi/sv/aktuellt/utbildning/corona-varen-belastade-varnads-havare-och-larare-mellan-elevarnas-upplevelser-om-distansundervisningen-varierade>);
Olofsson, J. & Kvist, M. (2022). Sociala utmaningar för unga i spåren av pandemin.
Forte. (<https://forte.se/app/uploads/2022/10/sociala-utmaningar-fo-r-unga-i-spa-ren-av-pandemin.pdf>);
Pelastakaa lapset (2020): Lapsen ääni: Stressi, huoli ja yksinäisyys - koronapandemian vaikutukset lasten ja nuorten elämään (https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/main/2020/10/21163820/Lapsen-Aani-2020_raportti1_FI1.pdf);
Skolverket (2021). Pandemins inverkan på elevers hälsa och skolresultat (<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/pandemins-inverkan-pa-elevers-halsa-och-skolresultat>).
- 3 Se t ex Niemi, Ripsa, Vaalavuo, Maria & Suvisaari, Jaana (2022). Sosioekonomiset erot mielen terveyden häiriöissä ilmenevät jo elämänkulun alussa lapsilla ja nuorilla. Tutkimuksesta tiivistä 38/2022. Suomen sosiaalisen tilan 4/ 2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
<https://www.julkari.fi/handle/10024/145156>

- 4 FOKUS (2017): Unga HBTQ PERSONER. Etablering i arbetslivet. Fokus 17:3 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor. <https://5dok.org/article/huvudsakliga-resultat-fokus-etablering-i-arbetslivet.qo5o0k70>, THL (2019): Hälsa i skolan
- 5 Jfr. Bränström, Richard (2018): Hälsa och livsvillkor bland unga HBTQ-personer. Vad vet vi och vilka forskningsbehov finns? FORTE. https://forte.se/app/uploads/2018/11/unga-hbtq-personers-halsa_se_ta.pdf
- 6 GLAAD (2017) Accelerating Acceptance 2017. Harrispoll. A Harris Poll survey of Americans' acceptance of LGBTQ people. https://www.glaad.org/files/aa/2017_GLAAD_Accelerating_Acceptance.pdf
- 7 The Valentine Study (2017). Ditch The Label. <https://www.ditchthelabel.org/research-papers/the-valentine-study/>
- Copen, C., Chandra, A. Febo-Vazquez, I. (2016): Sexual Behavior, Sexual Attraction, and Sexual Orientation Among Adults Aged 18–44 in the United States: Data From the 2011–2013 National Survey of Family Growth. <http://i2.cdn.turner.com/cnn/2016/images/01/06/nhsr88.pdf>
- Shrimpton, Hanna (2020): Sexual orientation and attitudes to LGBTQ+ in Britain.
Ipsos: <https://www.ipsos.com/en-uk/sexual-orientation-and-attitudes-lgbtq-britain>
- 8 jfr Haidt enligt Strange (2022). Med dumheten som vapen och sköld.
Förlaget. <http://forlaget.com/frigt-artikel/janne-strang-dumhet/>
- 9 Se t.ex. Carling, Maria och Cleve, Elisabeth (2005): "Sopa lagom! Bättre balans i curlingfamiljen." eller Eberhard, David (2020): Hur barnen tog makten.
Pelastakaa lapset (2020): Lapsen ääni: Stressi, huoli ja yksinäisyys - koronapandemian vaikutukset lasten ja nuorten elämään. https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/main/2020/10/21163820/Lapsen-Aani-2020_raportti1_FI1.pdf
- Skolverket (2021). Pandemins inverkan på elevers hälsa och skolresultat <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/pandemins-inverkan-pa-elevers-halsa-och-skolresultat>

Hotulainen, R, Ahtiainen, R., Vainikainen, M.-P. & Rimpelä, A. (2020). <https://www.helsinki.fi/sv/aktuellt/utbildning/corona-varen-belastade-varnads-havare-och-larare-medan-elever-nas-upplevelser-om-distansundervisningen-varierade>

Niemi, Ripsa, Vaalavuo, Maria & Suvisaari, Jaana (2022). Sosioekonomiset erot mielenterveyden häiriöissä ilmenevät jo elämäkulun alussa lapsilla ja nuorilla. Tutkimuksesta tiivistä 38/2022. Suomen sosiaalinen tila 4/ 2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/handle/10024/145156>

THL (2021). Hälsa i skolan enkäten. https://sampo.thl.fi/pivot/prod/sv/ktk/ktk1/summary_trendi?alue_0=600836&mittarit_0=199594&mittarit_1=199900&mittarit_2=200022&sukupuoli_0=143993#

Ungas psykiska hälsa: dags att gå från mätning till handling

Kristian Wahlbeck

Ledande sakkunnig, MIELI Psykisk Hälsa Finland rf
Forskningsprofessor, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
kristian.wahlbeck@mieli.fi

Ett centralt fynd i den svenskspråkiga ungdomsbarometern 2022 är det försämrade psykiska välbefinnandet. Vi ska därför gå närmare in på den aspekten här och jämföra den svenskspråkiga ungdomsbarometern med andra nationella och internationella studier. Vi ska också se på hur den psykiska hälsan bland unga kunde förbättras. Psykiskt välbefinnande är ett mångfacetterat begrepp, men kan anses innehålla tre dimensioner: känslor av glädje och lycka (emotionellt välbefinnande), upplevelsen av livskvalitet (evaluativt välbefinnande) och känslan av mål och riktning i livet (eudaimoniskt välbefinnande). Barometern visar tydliga försämringar i alla dessa dimensioner av psykiskt välbefinnande.

Den psykiska hälsan försämras

Medelvitsordet för den subjektiva upplevelsen av psykisk hälsa har på fyra år sjunkit från 8,2 till 7,6 (enligt skalan 4–10). Utvecklingen bland svenskspråkiga ungdomar i Finland är inte exceptionell. Den upplevda psykiska hälsan har sjunkit även bland finskspråkiga ungdomar, och motsvarande negativa trend kan ses i hela västvärlden. Aktuella data tyder på att hälften av de unga idag inte upplever psykiskt välbefinnande och 10–20 procent behöver hjälp och stöd.

Den bekymmersamma utvecklingen har börjat redan före coronapandemin. Även om coronarestriktionerna säkerligen har bidragit till att den upplevda psykiska hälsan ytterligare försämrats, är det skäl att fästa uppmärksamhet vid att **två av tre respondenter inte anser att pandemin haft någon negativ inverkan på den egna psykiska hälsan**. För en förklaring på raset i psykiskt välbefinnande bör vi alltså rikta blicken mot ett bredare perspektiv.

Ungas livskvalitet har försämrats

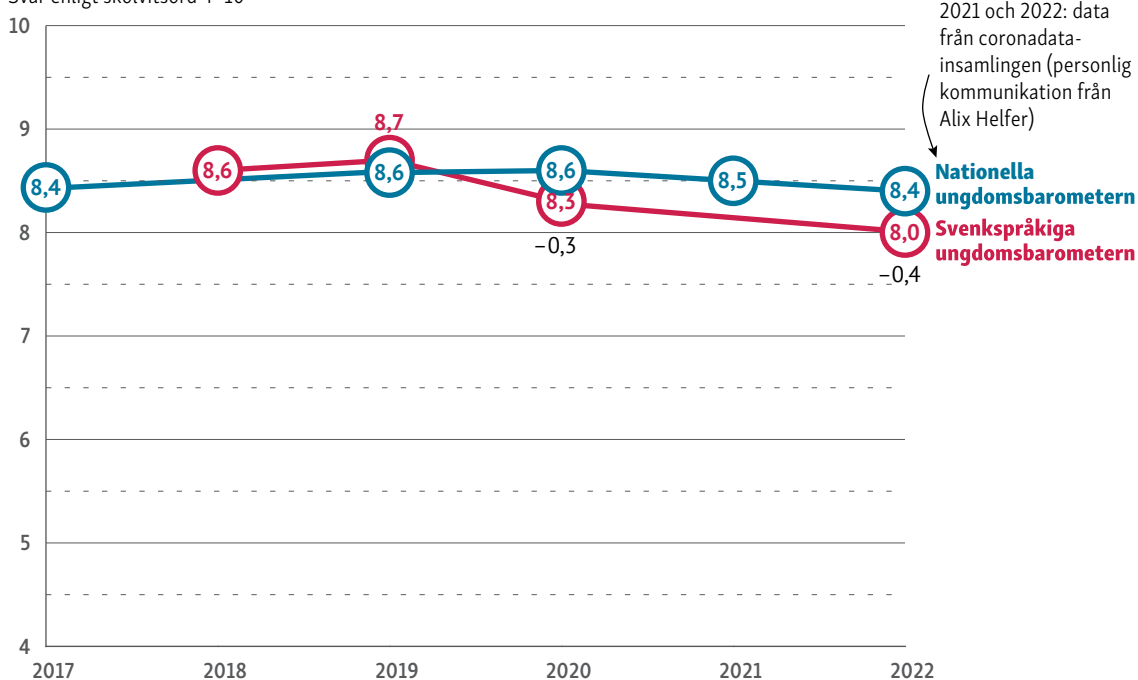
Under perioden sedan 2018 har ungas uppskattning av sin livskvalitet försämrats, och medelvitsordet för livet i stort har sjunkit från ett gott vitsord (8,6) till ett mera medelmåttigt (8,0).

Även den nationella ungdomsbarometern har samlat in uppgifter om ungas värdering av det egna livet i stort. Cirka fem procent av respondenterna i den nationella ungdomsbarometern är svenskspråkiga. När mätningen inleddes 1997 gav unga i åldern 15–19 år sitt liv i medeltal vitsordet 8,5. På nationell nivå hölls den subjektiva livskvaliteten länge rätt så stabil, men under det första pandemiåret sjönk medelvitsordet klart. I åldersgruppen 15–19 år var medelvitsordet före pandemin år 2019 i hela landet 8,6, för att under tidig höst 2020 ha fallit till 8,1. Dykningen kan tillskrivas coronapandemin och restriktionsåtgärderna under våren 2020.¹ I maj-juni 2022 hade det nationella medelvitsordet för åldersgruppen 15–19 år till en del återhämtat sig och låg på 8,4 i den fjärde coronadatainsamlingen i april–maj 2022.²

En jämförelse mellan resultaten i de båda barometerstudierna visar att tillfredsställelsen med livet i stort har **sjunkit mera i den svenskspråkiga ungdomsbarometern än i den nationella motsvarigheten**. Under våren 2022 förelåg en skillnad på 0,4 vitsordsenheter mellan svenskspråkiga unga och det nationella medeltalet (figur 1). Tillförlitligheten i resultatet stärks av att antalet respondenter i åldern 15–19 år är större i svenskspråkiga barometern (2022: 889 ungdomar) än i den nationella (2022: 380 ungdomar).³ Det är ändå skäl att minnas att skillnader i datainsamling och bortfall mellan barometerstudierna kan bidra till skillnaderna i upplevd livskvalitet.

Värdering av det egna livet i stort, 15–19 år

Svar enligt skolvitsord 4–10

Figur 1. Medeltal för de vitsord 15–19-åringar gett "livet i stort" (enligt en skolskala på 4–10) 2017–2022. Jämförelse mellan den nationella ungdomsbarometern och den svenskspråkiga ungdomsbarometern.

Färre upplever mål och mening i livet

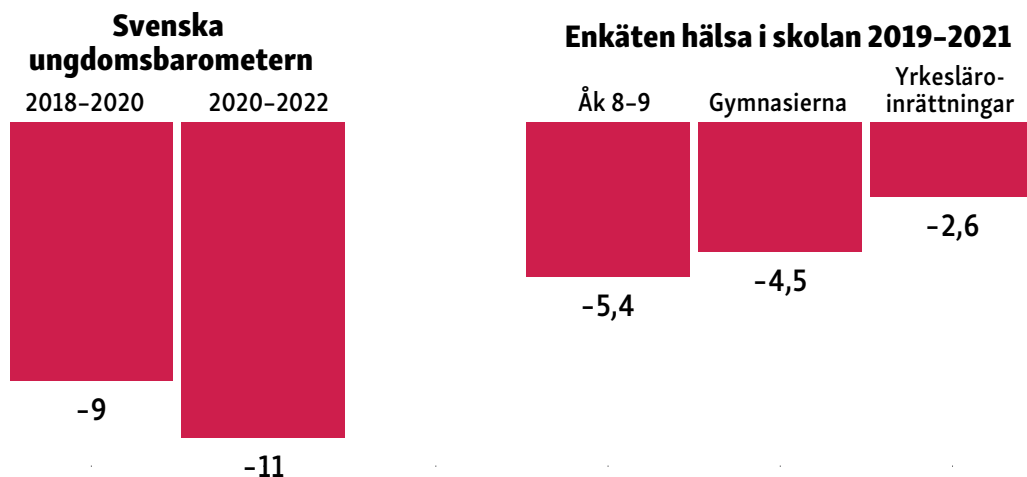
Även den tredje dimensionen av psykiskt välbefinnande, det vill säga känslan av mål och riktning i livet (den eudaimoniska dimensionen), har klart försämrats. I barometern uppmättes **en dramatisk negativ trend i upplevelsen av att det egna livet har ett mål och en mening**. För fyra år sedan delade 63 procent helt åsikten att det egna livet hade mål och mening. År 2022 har andelen halverats, och enbart 30 procent delar åsikten helt. En motsvarande halvering ses i andelen som helt känner sig värdefulla. Andelen finlandssvenska unga som inte upplever en mening med livet eller som inte känner sig värdefulla har mer än fördubblats sedan 2018.

År 2018 delade 90 procent av de unga helt eller delvis åsikten att deras liv hade mål och mening, Två år senare hade andelen sjunkit till 81 procent, för att i årets barometer

ytterligare sjunka till 70 procent. I enkäten Hälsa i skolan, som utförs av Institutet för hälsa och välfärd (THL), har motsvarande fråga ställts åren 2019 och 2021 i åk 8–9, gymnasier och yrkesläroinrättningar, och också i denna riksomfattande enkät har andelen elever som delar åsikten att deras liv har en mening sjunkit. På grund av olika utformning av svarsalternativen är procentsatserna inte helt jämförbara mellan de två enkäterna, men förändringen verkar även i denna dimension av psykiskt välbefinnande ha varit mera uttalad bland svenskspråkiga unga. När andelen svenskspråkiga unga som helt eller delvis upplever mål och mening i livet har minskat med ungefär 10 procentenheter under en tvåårsperiod, har minskningen i skolhälsoenkäten varit 5 procentenheter eller mindre (se figur 2).⁴ Trenden är dock gemensam: en ökande andel av de unga i Finland saknar mål och mening i sitt liv, även om en majoritet fortfarande upplever sina liv som meningsfulla.

Upplevelse av mål och mening i livet

förändring över två år, %-enheter

Figur 2. Andel unga som helt eller delvis hållit med om att deras liv har ett mål och en mening; förändring (nedgång) i procentenheter. Jämförelse mellan den svenskspråkiga ungdomsbarometern och enkäten Hälsa i skolan.

Att sätta eller söka livsmål stöder en positiv utveckling i ungdomen och är förknippad med en bättre livskvalitet. Avsaknad av mål och mening leder till vilsenhet och utgör en riskfaktor för en negativ utveckling. Barometern indikerar att **mera uppmärksamhet**

bör fästas vid att stöda unga att söka och hitta mål och mening i sina liv och erbjuda möjlighet att reflektera över det egna livets betydelse och värdegrund.

Med stigande ålder och ökande livserfarenhet tenderar känslan av livets meningsfullhet att stärkas. Det är möjligt att ungas upplevda brist på mål och mening till en del kan förklaras av att den psykosociala utvecklingen och de existentiella reflektionerna kring det egna livets mening förskjutits upp i högre ålder. Förändringen från 2018 till 2022 är dock relativt dramatisk, vilket tyder på att det inte enbart rör sig om en senareläggning, utan om en genuin svårighet för svenskspråkiga unga att hitta sitt fotfäste och sina livsmål.

Upplevelsen av mål och mening i livet är en central hälsoresurs som förutspår hälsa och välbefinnande och kan skydda från depression senare i livet.⁵ Resultaten i barometern är därför oroväckande inte bara för ungas psykiska välbefinnande idag, utan också för hälsan och välbefinnandet hos kommande vuxengenerationer.

Psykisk ohälsa bland unga och unga vuxna är västvärldens megatrend

Den psykiska hälsan påverkas starkt av den kontext vi föds till, växer upp i och lever med. Den psykiska hälsan stöds av delaktighet, påverkansmöjligheter och ett samhälle med tillit och lika villkor. Brister i stöd från föräldrar, psykisk belastning i skola, negativa livshändelser, påfrestande situationer och utsatthet bidrar till psykisk ohälsa. Under de senaste decennierna har det i Finland och västvärlden skett en utveckling som ökat den psykiska belastningen för unga och samtidigt minskat på skyddsfaktorerna. Det har lett till ökad psykisk ohälsa till den grad att man kan kalla det en megatrend.

I västvärlden uppvisar allt fler unga,⁶ i synnerhet flickor, symptom på psykisk ohälsa. Samhällsutvecklingen och välmenande – men missriktade – reformer i utbildning och arbetsliv har ökat belastningen, samtidigt som globala kriser belastar ungas psykiska välbefinnande. Situationen har ytterligare tillspetsats av coronapandemin.^{7,8,9}

Trenden med minskat psykiskt välbefinnande och ökad skolstress kan ses framför allt i länder med hög inkomstnivå¹⁰ och kan kopplas både till förändringar i skolan och i det omgivande samhället. Den klasslösa skolan som betonar ett självständigt lärande utgör en belastning för många elever, som kanske har mindre stöd hemifrån eller har svårt att vara uppmärksamma om det finns störande intryck i omgivningen. Att misslyckas i skolan är en stark riskfaktor för den psykiska hälsan och att slippa känna sig misslyckad är en viktig skyddsfaktor. Även elevernas arbetsmiljö är viktig. I en miljö där det förekommer mobbning eller trakasserier mår både offer och förövare illa, och risken för att i vuxen ålder utveckla psykiatriska tillstånd flerfaldigas.

Samtidigt ökar betydelsen av utbildning. Utvecklingen mot ett Informationssamhälle leder till att utbildningen spelar en allt mera avgörande roll för ungas framtidsutsikter. **En analys av skolstressen i olika europeiska länder visar på ett samband mellan ekonomisk tillväxt, högre grad av utbildning och skolstress.**¹¹ Eleverna i länder med högre ekonomisk tillväxt och högre genomsnittlig utbildningsnivå upplevde mera skolstress och sämre psykisk hälsa.

Den ökade oron för det framtida arbetslivet syns även i den svenskspråkiga ungdomsbarometern. Allt fler unga oroar sig för branschval, den egna orken i arbetslivet och de egna utsikterna på arbetsmarknaden. Andelen som känner ångest inför framtiden har ökat och omfattar även en mera allmän oro för internationella utvecklingen. I den svenskspråkiga ungdomsbarometern har oron för klimatet och miljön minskat sedan 2018. Fortfarande rapporterar ändå två av tre respondenter att de känner oro för miljön och klimatet. En intensiv oro kan utvecklas till en klimatångest som tär på det psykiska välbefinnandet.¹² Här är det viktigt att erbjuda unga möjligheter att kanalisera sin ångest till handling för en bättre framtid. Finsk forskning visar att unga med klimatångest samtidigt även upplever framtidshopp, och att ungdomar med klimatångest också i sina liv aktivt verkar mot klimatförändringar.¹³

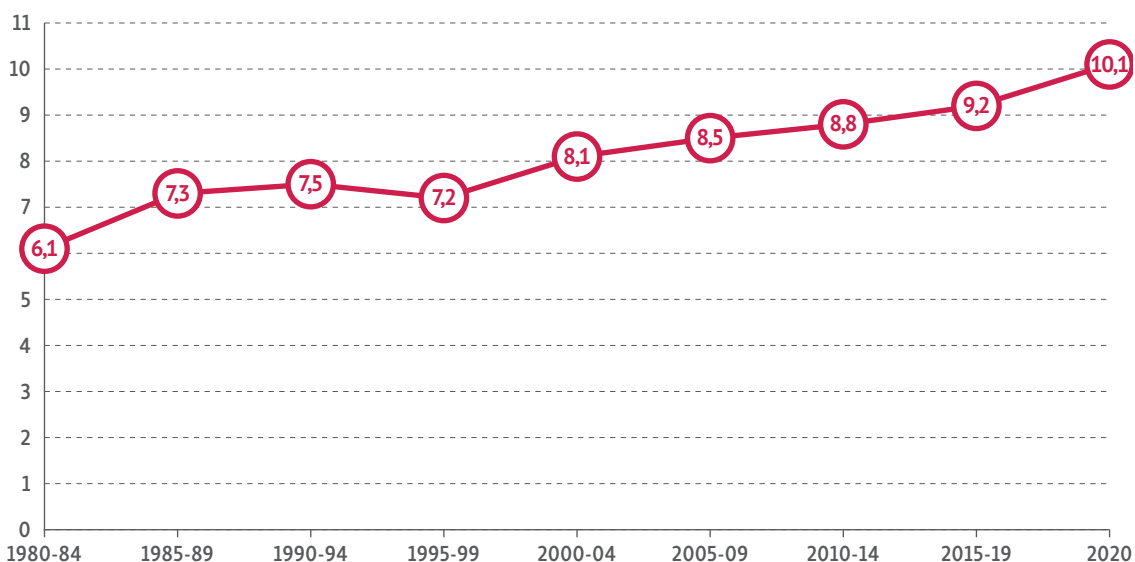
Tidsmässigt sammanfaller den negativa trenden i ungas psykiska välbefinnande med

smarttelefonernas segertåg och sociala mediers allt större roll i ungdomars vardag. Den svenskspråkiga ungdomsbarometern visar att unga är högst medvetna om även de negativa sidorna av sociala medier. **Forskning visar ett tydligt samband mellan problem i att reglera användningen av sociala medier och psykisk ohälsa – ju mera problematisk en ung persons användning av sociala medier är, desto större är risken för att utveckla psykisk ohälsa.**¹⁴ Att bli utsatt för näthat eller ryktesspridning kan vara förödande för välbefinnandet och utlösa suicidtankar och -planer.

Parallellt med den ökningen av psykisk ohälsa bland unga ser vi även en ökning i antalet unga som går under i marginalisering. Drog- och suiciddödligheten bland unga och unga vuxna ökar. Fenomenet har kallats en "epidemi av desperation" och visar sig även i Finland. Drogdödligheten bland unga vuxna i Finland är hög i europeisk skala, och suiciddödligheten bland unga kvinnor ökar stadigt (figur 3) och närmar sig talen för unga mäns suiciddödlighet. Behovet av suicidprevention i en finlandssvensk kontext har tydligt lyfts fram i en tidigare rapport av Magma.¹⁵

Suicidmortalitet bland kvinnor i 15-24 års ålder

Suicid / 100 000 kvinnor i samma ålder

Figur 3. Suicidmortalitet bland unga kvinnor (15-24 år) i Finland under åren 1980-2020 (antal suicid/100 000 kvinnor i samma ålder). Datakälla: Statistikcentralen

Flickorna upplever mera psykiskt illabefinnande än pojkarna

Flickorna upplever konsekvent sämre psykisk hälsa än pojkarna i de tre svenskspråkiga ungdomsbarometrarna 2018–2022. Flickorna ger sig i medeltal skolvitsordet 7,3 för sin psykiska hälsa, vilket är sämre än vitsordet de ger för livet i stort eller för sin fysiska kondition.

Omvärlden med pandemier, klimatförändring, krig i Europa och det kommande arbetslivets krav är lika krävande för pojkar och flickor. Forskning tyder ändå på att flickor är mera utsatta, sätter större press på sig själv och i högre grad söker bekräftelse från sociala medier. Strikta könsnormer och utseendekrav lever starkt i ungdomskulturen och sätter press i synnerhet på flickorna. Detta reflekteras i barometern av att flickorna ger sitt utseende ett sämre vitsord (i medeltal 7,4) än pojkarna (8,0).

Barometern visar att flickor i mycket högre grad rapporterar att coronapandemin inverkat negativt på den psykiska hälsan. Över hälften av flickorna, men enbart var femte pojke, säger sig uppleva att pandemin påverkat den egna psykiska hälsan mycket eller ganska negativt.

Skillnaderna i upplevd psykisk hälsa mellan flickor och pojkar kan till en del bero på skillnader i hur de unga förhåller sig till skolan, och hur skolan förhåller sig till unga av olika kön. Enligt THL:s enkät Hälsa i skolan upplevde dubbelt fler flickor än pojkar otillräcklighet i skolan år 2021. Studien berättar inte om skolan ställer högre krav på flickor eller om flickorna ställer högre krav på sig själva, men som en följd av otillräcklighetskänslan upplever flickor även betydligt mera skoltrötthet och utmattning av skolarbetet.¹⁶ En möjlig bidragande orsak kan även vara att flickor oftare än pojkar arbetar vid sidan av skolarbetet, vilket kan bidra till flickornas större belastning.

Könsskillnaderna i psykisk hälsa är inte unika för den svenskspråkiga ungdomsbarometern, utan ses utan undantag i studier av ungas psykiska hälsa

i västvärlden. I ett internationellt perspektiv är könsskillnaderna i psykisk hälsa speciellt tydliga i Finland och Sverige, länder som länge arbetat för jämlikhet mellan könen. **Pojkarna mår psykiskt bättre i länder med mera jämlikhet mellan könen, men flickorna mår sämre.**¹⁷ Kan det vara så att flickorna i ett mera jämlikt samhälle upplever dubbla krav, både på att uppnå samma mål inom yrkesliv och samhälle som pojkarna, och kraven som hör till den traditionella kvinnorollen?

I analysen av könsskillnader är det skäl att uppmärksamma att unga med icke-konventionell könsidentitet i allmänhet mår sämst av alla (se Matilda Wrede-Jänttis analys i denna publikation).

Brist på tidigt stöd ger överbelastad mentalvård

En minoritet av de unga utvecklar olika psykiatriska tillstånd, som ofta kräver behandling. Risken för att psykisk ohälsa går i arv (sk. intergenerationell överföring) är hög. Socioekonomiska faktorer och föräldrarnas utbildningsnivå bestämmer till en del risken för psykisk ohälsa hos unga.

Det är stora skillnader i vilket uttryck de psykiatriska tillstånden tar sig hos flickor och pojkar. Depressionstillstånd, ångestsyndrom och ätstörningar är vanligare hos flickor, medan pojkar uppvisar mera beteendestörningar, beroendesjukdomar och diagnoser i autismspektret. Pojkarnas symptom är ofta mera utåtvända och upptäcks därför oftare, medan flickornas symptom såsom depression och ångest ofta är inåtvända, och kan därför vara svårare att känna igen och uppmärksamma. Allt flera unga hänvisas till ungdomspsykiatrisk vård, trots att befolkningsstudier inte visar en ökad förekomst av psykiatriska tillstånd.¹⁸

Anstormningen av remisser till den ungdomspsykiatriska vården verkar snarast bero på olika förändringar i de ungas livsmiljöer. **En ökad medvetenhet om psykisk ohälsa och minskad stigmatisering av psykiatriska tillstånd har lett till att allt fler unga vågar söka professionell hjälp.** Nya serviceformer och behandlingar har ökat vårdens

tillgänglighet. Det som vid första anblicken ser ut som ökad förekomst av psykiatriska tillstånd är i själva verket också ett minskat mörkertal.

Samtidigt verkar ökade krav på självstyrning i skolan och mera oroliga lärmiljöer göra att svårigheter i koncentrationsförmåga och uppmärksamhet syns tydligare, och därför hänvisas allt fler unga till psykiatrisk utredning och behandling med misstanke om olika neuropsykiatriska syndrom. **Det är en problematisk medikaliseringsprocess att tillkortakommanden i skolmiljön och skolsystemet omskrivs som individuella elevers problem.**

Trots att fler unga ges psykiatrisk vård fortsätter köerna till psykiatrisk specialsjukvård att växa och mentalvården för unga är i kris. Den bakomliggande orsaken är bristen på tidiga preventiva insatser och grundläggande behandling för psykiska ohälsa inom primärvården. Bristen på effektiv hjälp i första linjen är ett systemfel som inte bara försenar behandlingen och försämrar behandlingsresultaten, utan också är kostsamt och blockerar den psykiatriska specialsjukvården för de unga med psykiatriska tillstånd som är i behov av specialistinsatser.

Evidensbaserade psykosociala behandlingar, ofta i formen av korttidspsykoterapi, är inte tillgängliga i tillräcklig utsträckning, vilket leder till en överbelastning av specialsjukvården. **Bristen på tidiga psykosociala insatser är den springande punkten i vården**, och ett medborgarinitiativ för terapigaranti behandlas för tillfället i riksdagen. Terapigarantin skulle innebära att unga med konstaterat behov av psykosocial behandling skulle garanteras tillgång till korttidspsykoterapi eller annan lämplig psykosocial behandling på den egna hälsocentralen eller elevvården inom en månad efter konstaterat behov.

Fragmenterad vård och svagt koordinerade stödkanaler på svenska

Barometerresultaten indikerar att upplevelsen av livskvalitet och mening i livet, som är viktiga komponenter i ett psykiskt välbefinnande, kan ha försämrats mera bland

svenskspråkiga ungdomar än bland finskspråkiga sedan 2018.

Även om barometern inte kan ge förklaringar till varför svenskspråkiga ungas psykiska välbefinnande tar stryk, kan man spekulera hur bristerna i tillgången till olika former av stöd påverkar de unga. **Förutom brister i svenskspråkig elevvård och hälso- och sjukvård tillkommer även ett mera begränsat utbud i tredje sektorns hjälp- och stödtjänster.** Den svenskspråkiga ungdomsbarometern saknar uppgifter om tillgången till stödtjänster, men uppgifterna skulle stå att få från THL:s enkät Hälsa i skolan. Det är angeläget att THL skulle göra en analys av tillgången till psykosocialt stöd i de olika språkgrupperna.

Tjänsteutbudet på svenska försväras av bristen på svensktalande professionella inom mentalvården - **brister finns inom tillgången till ungdomspsykiatrer, skolpsykologer, skolkuratorer, hälsovårdare och psykoterapeuter.** Bidragande orsaker är alltför snävt tilltagna utbildningsvolymerna och den offentliga vårdsektorns låga attraktionskraft, vilket i Svenskfinland medfört att många yrkeskunniga inom mentalvården sökt sig till de nordiska grannländerna. Svenska Yles Spotlight gjorde år 2020 en enkät¹⁹ bland svenskspråkiga psykoterapeuter i Finland, av vilka 94 procent rapporterade om en brist på psykoterapeuter. **I psykoterapifältet är bristen på svenskkunniga barn- och ungdomspsykoterapeuter närmast katastrofal.**

En medvetenhet om behovet av sÄrlösningar för att garantera svenskspråkiga vårdkedjor saknas ofta hos vårdproducenterna. Egentliga Finlands och Västra Nylands välfärdsområden har i vårdreformen getts ansvar för att koordinera arbetsfördelningen mellan områdena och de svenska vårdkedjorna från 1.1.2023, men arbetet har knappt inletts trots att behoven är både stora och omedelbara när det gäller psykosociala insatser och behandlingar på svenska.

Ungdomsarbetet och tredje sektorn är viktiga kanaler för stöd och hjälp med låg tröskel, men svenskspråkiga unga har inte tillgång till lika omfattande tjänster som

på finska. Luckan rf upprätthåller Ärligt talat -chatten för unga, Folkhälsan den virtuella ungdomsgården ungdomslokal.fi, SOS-barnbyars Läxhjälpen på nätet och Krisjouren för unga erbjuder samtalshjälp även på nätet. Dessa kompletteras av lokala aktiviteter och mindre nationella stödinsatser från olika aktörer i tredje sektorn och Kyrkans samtalshjälps chatt, men fältet är fragmenterat och svårnavigerat för de unga. Öppettiderna är ofta mycket begränsade och koordinationen mellan de olika tjänsterna som erbjuder stöd och hjälp på svenska är bristfällig.

Den nationella strategin för psykisk hälsa fram till år 2030 nämner de språkliga rättigheterna i vården som en del av rätten till psykisk hälsa.²⁰ Implementeringen av strategin leds av THL. Initiativ för att stärka tillgången till hjälp på svenska har hittills inte gjorts inom ramen för förverkligandet av strategin.

Ungdomsbarometerns resultat förpliktar till handling

Alla unga har rätt till välbefinnande. Att satsa på en välmående ungdom är samtidigt en satsning på vuxna och äldre – dagens ungdom är framtidens vuxna. Den svenskspråkiga ungdomsbarometern lyfter fram behovet av mångsidiga åtgärder för att främja ungas psykiska välbefinnande.

Ungas psykiska välbefinnande byggs upp genom mångsidiga insatser. Ansvar kan inte läggas på de unga själva, deras föräldrar eller på andra enskilda aktörer, utan det behövs sektoröverskridande åtgärder på alla nivåer.

• KONSEKVENSBEDÖMNINGAR FÖR BÄTTRE BESLUT I ALLA SEKTORER

Samhälleliga beslut kan ha långtgående konsekvenser för den psykiska hälsan, men föregås sällan av konsekvensbedömningar, vare sig på nationell eller lokal nivå. Vi behöver utveckla bättre rutiner för att förutse effekten av beslut och reformer på ungas psykiska hälsa. Vi måste bli bättre på konsekvensbedömningen inom alla samhällssektorer. Vi har alltför många exempel på välmenande beslut inom till exempel utbildningssektorn som haft oväntade negativa konsekvenser för den psykiska hälsan.

• **FÖRÄLDRAR SKA FÅ STÖD FÖR POSITIVT FÖRÄLDRASKAP**

Forskning visar ett barns och ungas psykiska hälsa bäst kan främjas genom insatser för att stöda ett positivt föräldraskap. Det finns flera effektiva och kostnadseffektiva program med vetenskaplig grund att välja från, men föräldrastödet når ännu inte alla familjer. Insatserna ska bygga på barns och ungas rättigheter, resurser och styrka. Stöd för föräldraskapet kan vara speciellt avgörande i utsatta familjer, där föräldrarnas resurser att främja barnens utveckling är begränsade.

• **STÄRK BARNS OCH UNGAS KOMPETENS OCH FÄRDIGHETER I PSYKISK HÄLSA**

Unga skall ges möjligheter att stärka sin kompetens och läskunnighet i psykisk hälsa. Känslkompetens, problemlösningsfärdigheter, vänskapsfärdigheter och medveten närvaro är viktiga byggstenar för det psykiska välbefinnandet. Unga ska ges tillräckliga möjligheter att reflektera över och definiera sina värden och mål livet. Att lära ut kompetens i psykisk hälsa skall ges en hög prioritet inom småbarnspedagogiken och på alla skolstadier.

• **SKOLAN SKA STÖDA ALLAS PSYKISKA VÄLBEFINNANDE**

Utbredd skolstress och känslor av otillräcklighet i skolan visar att dagens skolor för många elever snarare stjälper än stöder välbefinnandet. Högskolornas antagningsreform ställer andra stadiets elever inför krav på att göra karriärval på ett alltför tidigt stadium. Välbefinnande byggs genom upplevelse av framgång och mästring i skolan, inte genom stress eller känslor av otillräcklighet. Vi behöver en skolmiljö som både psykologiskt och utrymmesmässigt stöder välbefinnande och inläring. Skolmobbning, kränkningar, rasism och homofobi är förgörande för det psykiska välbefinnandet och skall tas på allvar av skolan.

• **SOCIALA MEDIERS STORA ROLL SKA BEAKTAS**

Sociala medier har under de senaste 15 åren förändrat ungas liv i grunden och är en central del av vardagen. Ett problematiskt beroende av sociala medier, näthat, sexuella trakasserier och nätmobbning orsakar psykiskt illbefinnande. Unga ska få vägledning

och stöd för ökad trygghet på nätet. Vi behöver även ett bättre ansvarstagande från de internationella plattformerna inom sociala media och reglering på EU-nivå.

• **STÖD FÖR ÖVERGÅNG TILL VUXENLIVET**

Unga upplever oro och bekymmer inför sin framtid och arbetslivets krav. Vi måste bli bättre på att stöda ungas inträde i arbetsmarknaden genom att erbjuda mera information om arbetslivet och individuell handledning för unga i skolor, genom uppsökande ungdomsarbete, via Navigatorn, ungdomsverkstäder, Karriärcenter Arabia och tredje sektorns tjänster. Aktörerna är många, men ändå faller många unga mellan stolarna. Många är ännu vid myndighetsåldern även ovana att ta ansvar för sin ekonomi, och behöver bättre ekonomikunnande. Lagstiftningen bör utvecklas för att skydda unga mot överskuldssatthet.

• **TILLTRO OCH HOPP ÄR NYCKLAR TILL MINDRE FRAMTIDSÅNGEST**

Alltför många unga saknar idag framtidshopp och tillit till samhället, och radikala eller demokratifientliga rörelser kan verka lockande med sina löften om snabba och enkla lösningar. Vi behöver stärka ungas tilltro till fundamenten i vårt öppna samhälle genom demokratifostran och stärka ungas tillit till beprövade fakta. Genom att stärka ungas agens och medborgarrättigheter och ge dem en röst som blir hörd skapar vi samtidigt en grund för framtidshopp.

• **BEHANDLING I RÄTT TID VID PSYKISK OHÄLSA**

Alla unga ska säkras tillgång till adekvat och verksam behandling för psykisk ohälsa i tid utan att bli bollade fram och tillbaka mellan olika tjänster. I första hand ska vi erbjuda lågröskeltjänster för psykisk ohälsa enligt endörrsprincipen inom elev- och skolhälsovården eller den egna hälsocentralen. I de flesta fall är psykosociala insatser inom elevvården eller primärvården, t.ex. korttidspsykoterapi, tillräckliga, men vid behov ska även ungdomspsykiatrisk specialistsjukvård vara tillgänglig utan lång väntan. Vi behöver en lagstadgad terapigaranti, som skulle ge unga i behov av psykosociala insatser hjälp i rätt tid oberoende av hemkommun.

Källor

- 1 Lahtinen J, Myllyniemi S. Nuorten tyytyväisyys elämään korona-ajan ensimmäisen puolen vuoden aikana. Publ. 16.2.2021. Tillgänglig: Näkökulma 70: Nuorten tyytyväisyys elämään korona-ajan ensimmäisen puolen vuoden aikana - Nuorisotutkimusseura ry.
- 2 Personlig kommunikation från Alix Helfer.
- 3 Manner J, Helfer A. Miten koronatiedonkeruun 4. kierros toteutettiin? Tillgänglig 22.10.2022: <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/neljannen-koronatiedonkeruun-kulku>
- 4 Tidsserier för enkäten Hälsa i skolan 2006-2021. Institutet för hälsa och välfärd. Tillgänglig: https://sampo.thl.fi/pivot/prod/sv/ktk/ktk1/fact_ktk_ktk1
- 5 Chen Y, Kim ES, Koh HK, Frazier AL, VanderWeele TJ. Sense of mission and subsequent health and well-being among young adults: An outcome-wide analysis. *Am J Epidemiology* 2019;188(4):664-73.
- 6 Potrebny T, Wiium N, Lundegård M. Temporal trends in adolescents' self-reported psychosomatic health complaints from 1980-2016: a systematic review and meta-analysis. *PloS One* 2017;12(11):10.1371. Tillgänglig: /journal.pone.0188374e0188374.
- 7 Racine N, McArthur BA, Cooke JE, Eirich R, Zhu J, Madigan S. Global prevalence of depressive and anxiety symptoms in children and adolescents during COVID-19: a meta-analysis. *JAMA Pediatr* 2021;175(11):1142-50. Tillgänglig: doi:10.1001/jamapediatrics.2021.2482
- 8 Aalto-Setälä T, Suvisaari J, Appelqvist-Schmidlechner K, Kiviruusu O 2021. Pandemia ja nuorten mielenterveys - Kouluterveyskysely 2021. Tutkimuksesta tiiviisti 55/2021. Helsingfors: Institutet för hälsa och välfärd.
- 9 Helakorpi S, Kivimäki H. Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2021. Tilastoraportti 30/2021. Helsingfors: Institutet för hälsa och välfärd. Tillgänglig: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021091446139>.
- 10 Cosma A, Stevens G, Martin G, Duinhof EL, Walsh SD, Garcia-Moya I, Költő A, Gobina I, Canale N, Catunda C, Inchley J, de Looze M. Cross-national time trends in adolescent mental well-being from 2002 to 2018 and the explanatory role of schoolwork pressure. *J. Adolesc. Health* 2020;66(6S):50-S58.
- 11 Högberg B. Educational stressors and secular trends in school stress and mental health problems in adolescents. *Social Science & Medicine* 2021;270:113616.

- 12 Pihkala P. Anxiety and the ecological crisis: An analysis of eco-anxiety and climate anxiety. Sustainability 2020;12(19). Tillgänglig: <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/19/7836/htm>.
- 13 Sangervo J, Jylhä KM, Pihkala P. Climate anxiety: Conceptual considerations, and connections with climate hope and action. Global Environmental Change 2022;76: 102569. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2022.102569>.
- 14 Boer M, Stevens GWJM, Finkenauer C, de Looze ME, van den Eijnden RJM. Social media use intensity, social media use problems, and mental health among adolescents: Investigating directionality and mediating processes. Computers in Human Behavior 2021;116:106645. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106645>.
- 15 Cresswell-Smith J, Kärkinen T. "Bara någon skulle ha sett mig" Suicidprevention i en finlandssvensk kontext. Magma 1/2021. Helsingfors: Tankesmedjan Magma 2021.
- 16 thl.fi: <https://sampo.thl.fi/pivot/prod/sv/ktk>.
- 17 Campbell OLK, Bann D, Patalay P. The gender gap in adolescent mental health: A cross-national investigation of 566,829 adolescents across 73 countries. Social Science & Medicine – Population Health 2021;13:100742.
- 18 Gyllenberg D. Psykkiset häiriöt nuoruusiässä. Duodecim 2019;135(15):1321-3.
- 19 svenska.yle.fi: <https://svenska.yle.fi/artikel/2020/11/15/anja-kontaktade-30-terapeuter-sebastian-over-100-ingen-har-tid-att-ta-emot>.
- 20 Vormä H, Rotko T, Larivaara M, Kosloff A. Nationell strategi för psykisk hälsa och nationellt program för suicidprevention 2020–2030. Helsingfors: Social- och hälsovårdsministeriet 2020. Tillgänglig: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4140-3>

Om studien: tillvägagångssätt och urval

Den svenskspråkiga ungdomsbarometern undersöker hur svenskspråkiga unga i åldern 15–19 ser på sitt liv och sin framtid. Årets mätning är den tredje i ordningen. Den första svenskspråkiga ungdomsbarometern utfördes år 2018 och den andra år 2020. Målsättningen är att kunna utföra dylika mätningar vartannat år, för att kunna utläsa trender och göra jämförelser över tid. Därför är över hälften av frågorna de samma som tidigare.

I utformningen av de övriga frågorna konsulterades organisationer, personer och finansiärer som besitter och/eller drar nytta av tillförlitlig kunskap om svenskspråkiga ungas situation och tankar. Med finansiärer menas här Magmas finansiärer (Svenska kulturfonden, Svenska Folkskolans Vänner, Konstsamfundet samt Stiftelsen Tre Smeder) samt Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne sr, som bekostat själva undersökningen. Enkätformuläret finns i bilaga 2.

Den svenskspråkiga ungdomsbarometern är en enkätundersökning. År 2022 sändes den ut till 5003 unga och besvarades av sammanlagt 905 personer. Några av dessa hade dock hunnit fylla 20 år då de fyllde i enkäten och beaktades därför inte. Sammanlagt bestod samplet därför av 889 personer, vilket är 5,6 procent av hela ålderspopulationen. Totalt fanns det vid studiens tidpunkt 15 938 personer med svenska som registrerat

modersmål i åldern 15–19 år. Felmarginalen i studien är +/-3,4 procentenheter. Som jämförelse utgjorde svaren i den senaste nationella ungdomsbarometern 0,2 procent av ålderskohorten (1 900 personer).

Målgruppen är utmanande för enkätundersökningar. Unga är överlag inte särskilt ivriga att delta och de "utsätts" för en mängd enkäter. Att söka svenskregistrerade komplicerar insamlingen ytterligare. Urvalet kvoterades dessutom enligt kön och region för att motsvara andelarna i populationen. Att få in 889 svar – med en svarsprocent på 18 – kan därför ses som ett gott resultat.

De unga kontaktades av Taloustutkimus per brev och erbjöds att svara på enkäten via nätet. Det visade sig vara en mer effektiv strategi än uppringning, som man använde sig av senaste gång mätningen gjordes, eftersom det kom in flera svar på kortare tid. Denna gång kom alla svar in via webben. Både brevet som sändes ut och själva enkäten var på svenska. Kontaktuppgifterna beställdes från Bisnode.

Materialet samlades in under mars–april 2022. Tidpunkten var speciell, vilket måste beaktas i analysen. De ungas liv hade påverkats av coronapandemin sedan våren 2020 och pandemin var ännu inte över. Ryssland inledde sitt anfallskrig mot Ukraina den 24 februari, bara någon vecka innan enkäten gick ut. Samhällsdebatten under våren 2022 präglades därför av diskussioner om nationell säkerhet och Nato.

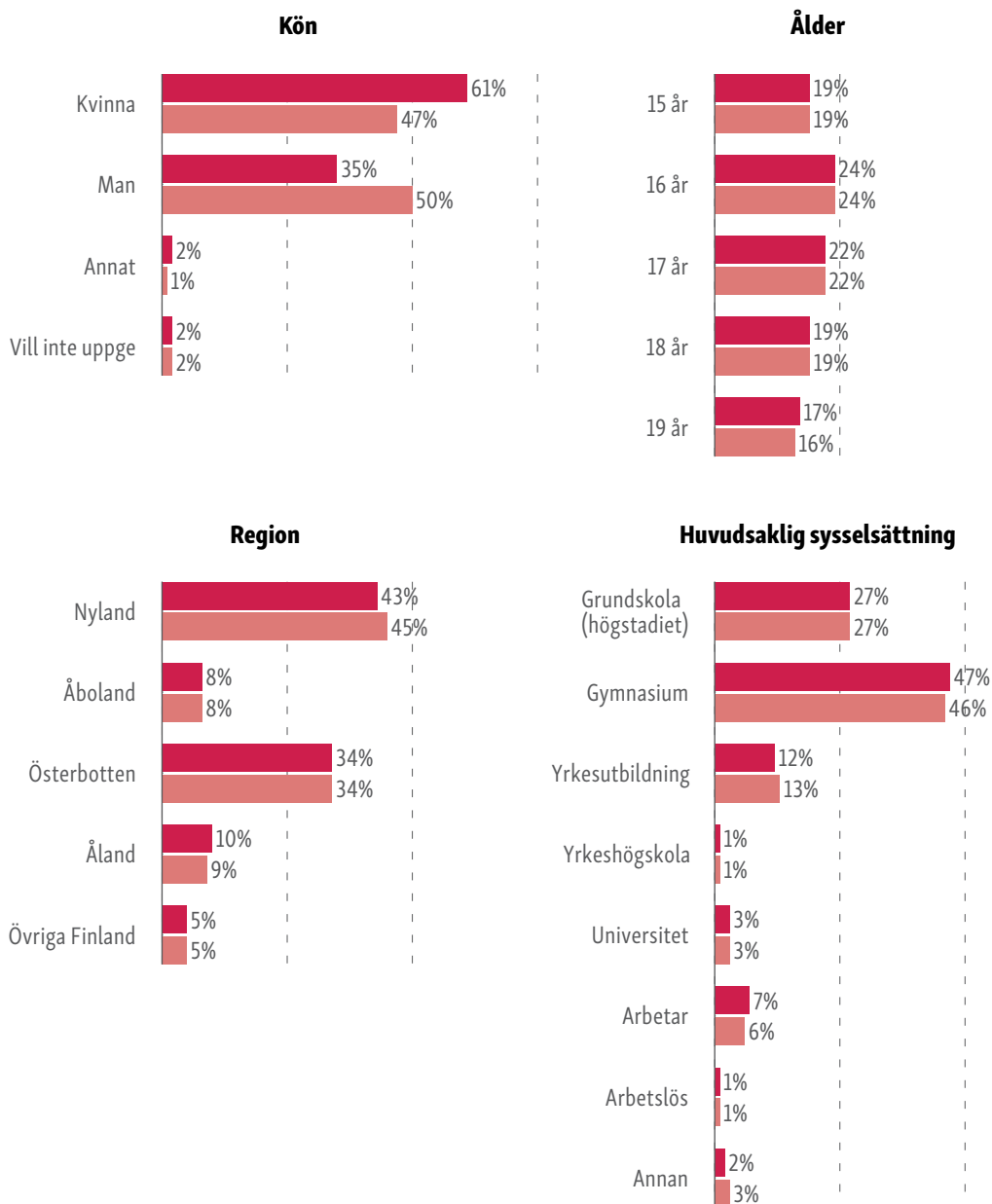
Fördelningen av de 889 respondenterna visas i bild 1 enligt kön, ålder, region och huvudsaklig sysselsättning. Trots kvoteringen av urvalet enligt kön och region var flickorna överrepresenterade i samplet. Även ålänningarna var något överrepresenterade och nylänningarna något underrepresenterade. Dylika skevheter i urvalet är vanliga problem i enkätundersökningar. Det är ofta också så att personer med starkare svenskspråkig identifikation är mer benägna att svara på undersökningar som gäller svenskspråkiga. Det är därför viktigt att beakta möjliga skevheter när man gör analyser på det insamlade materialet och inte dra för långtgående slutsatser som gäller alla ungdomar där det inte är möjligt.

För att korrigera överrepresentationen av flickor och ålänningar, samt underrepresentationen av nylänningar, har materialet viktats för att motsvara den verkliga populationen. Viktning har gjorts enligt kön och region. Hur viktningen påverkar fördelningen av respondenterna framgår ur bild 1.

Ett allmänt problem i enkätundersökningar är att det är svårt att nå mindre bemedlade och marginaliserade personer. Det syns också i detta sampel. Det förefaller att respondenterna i den svenskspråkiga ungdomsbarometern oftare kommer från familjer med högre socioekonomisk ställning än de unga i snitt.

Respondenter 2022, andel i procent (av N=889)

Skillnaden mellan ■ oviktade och ■ viktade siffror

Figur 1. Fördelning av respondenterna (N=889) enligt kön, ålder, region och huvudsaklig sysselsättning, och hur fördelningen påverkats av viktning. Viktning användes för att bättre motsvara den verkliga fördelningen.

Enkätformulär för den svenskspråkiga ungdomsbarometern 2022

q1 1. På en skala med skolvitsord, från 4 till 10 (där 4 är sämst och 10 är bäst), hur nöjd är du med:

	10 Bäst	9	8	7	6	5	4 Sämst	vet inte
Din fritid	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dina relationer till andra människor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Din psykiska hälsa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Din fysiska kondition	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ditt utseende	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Din familjesituation	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Livet i stort	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q2 2. Ta ställning till följande påståenden om ditt välmående:

	5 helt av samma åsikt	4 delvis av samma åsikt	3 varken av samma eller annan åsikt	2 delvis av annan åsikt	1 helt av annan åsikt	kan inte säga
Jag känner att mitt liv har ett mål och en mening	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag känner att jag är värdefull	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag upplever att jag har kontroll över mitt liv	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag upplever att jag klarar mig i livet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag känner mig ofta stressad	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag sover tillräckligt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag rör på mig tillräckligt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag känner ofta prestationsångest	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q3 3. Ta ställning till följande påståenden om dina vardagsrelationer:

	5 helt av samma åsikt	4 delvis av samma åsikt	3 varken av samma eller annan åsikt	2 delvis av annan åsikt	1 helt av annan åsikt	kan inte säga
Jag vet vem jag kan vända mig till om jag har det svårt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har en eller flera vänner som betyder mycket för mig	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag känner mig ofta ensam	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har en eller flera vänner som jag umgås med ENDAST på nätet eller i sociala medier	☐	☐	☐	☐	☐	☐
På nätet är jag en del av en eller flera gemenskaper eller grupper	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har en eller flera vuxna jag känner mig trygg att tala med	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det känns viktigt att vara del av en svenskspråkig gemenskap	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q4 4. Coronapandemin slog till i Finland 2020 och det har talats mycket om hur pandemin påverkat de ungas liv. Hur upplever du att pandemin påverkat ditt liv?

	5 Mycket positivt	4 Ganska positivt	3 Inte just påverkat	2 Ganska negativt	1 Mycket negativt	Inte relevant för mig
Mitt liv i stort	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Min psykiska hälsa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mina kompisrelationer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mina föräldrar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Min fritid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Min skolmotivation	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stödet från mina lärare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Distansundervisningen påverkade mina inlärningsmöjligheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Min uppfattning av vad jag klarar av	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hur bekväm jag känner mig i sociala situationer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Min ekonomiska situation	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mina tankar om framtiden	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q5a 5. a) Följderna av coronapandemin för min vardag har under de två senaste åren (välj ett alternativ):

- 1 Varit störst i början av pandemin
- 2 Varit ungefär likadana under hela pandemin
- 3 Blivit större under pandemins gång (dvs mot slutet av tidsperioden)
- 4 Kan inte säga

q5b 5. b) Coronapandemin har påverkat min vardag främst på följande sätt:

q6 6. Hur skulle du beskriva din psykiska hälsa just nu?

q7 7. Ta ställning till följande frågor gällande fritidsengagemang.

	5 Helt av samma åsikt	4 Delvis av samma åsikt	3 Varken av samma eller annan åsikt	2 Delvis av annan åsikt	1 Helt av annan åsikt	Kan inte säga
Jag tycker det är viktigt att det finns verksamhet som ordnas specifikt för ungdomar (t.ex. via ungdomsgård)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag deltar i verksamhet som ordnas specifikt för ungdomar på min hemort (t.ex. via ungdomsgård)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag tycker det är viktigt att unga deltar i politisk påverkan och beslutsfattande	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag deltar själv i politisk verksamhet (t.ex. partipolitik, ungdomsfullmäktige)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q8a 8. a) Deltar du in någon arrangerad fritidsverksamhet?

- 1 Ja
 2 Nej

q8b 8. b) Om ja, varför? Om nej, vad kunde motivera dig att delta? (Välj ett eller flera alternativ)

- 1 För att kompisarna gör det/för att vara del av en gemenskap
 2 För att bli bra på något jag är intresserad av
 3 För att utveckla mig själv
 4 För att kunna koppla av
 5 För att må bra
 6 För att hjälpa andra
 7 För att påverka samhället
 8 För att det ger/kunde ge medvärde i mitt liv
 9 För att ha något att göra på kvällarna
 Annat (Vad)

q9 9. Håller du regelbundet på med någon form av konstnärlig verksamhet (så som arkitektur, bildkonst, cirkuskonst, dans, medie- eller audiovisuell konst, musik, ordkonst, slöjd eller teaterkonst)

	Ja ofta	Ja ibland	Nej aldrig
I skolan	☐	☐	☐
Inom fria bildningen (t.ex. Arbis/medborgarinstitut)	☐	☐	☐
Som arrangerad hobby (t.ex. dans-, teater- eller konstskola, musikinstitut)	☐	☐	☐
För mig själv/med vänner	☐	☐	☐

q10 10. Ta ställning till följande frågor om kultur

	Ja mycket	Ja litet	Nej inte alls
Jag tycker om att gå på musikfestivaler (t.ex. Ruisrock, Flow eller liknande).	☐	☐	☐
Jag tycker om att delta i andra kulturella evenemang (t.ex. konserter, teater, dans, cirkus, litteraturafton etc).	☐	☐	☐
Coronapandemin har påverkat hur mycket jag deltagit i kulturella evenemang.	☐	☐	☐
Jag har saknat kulturella evenemang under coronapandemin.	☐	☐	☐

q11 11. Vad ger mening i ditt liv?

	5 Stor mening	4 Ganska stor mening	3 Varken stor eller liten mening	2 Ganska liten mening	1 Liten mening	Kan inte säga	Inte relevant för mig
Min skola (ifall du studerar)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mitt jobb (ifall du har ett jobb)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Min familj	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mina kompisar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Min partner/flickvän/pojkvän (om aktuellt)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mitt/mina husdjur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mitt/mina fritidsintresse/n	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Min religion/trosuppfattning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att göra saker med andra	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att göra saker för andra	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att engagera mig i sådant som känns viktigt för mig (t.ex. miljöfrågor, mänskliga rättigheter eller dylikt)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Att lära mig nya saker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q11 Annat, vad?**q12 12. Vad tycker du om sociala medier? (Välj det alternativ som bäst beskriver dina tankar)****Sociala medier är:**

- 1 Något övervägande positivt
- 2 Något som är både positivt och negativt
- 3 Något som är varken positivt eller negativt
- 4 Något övervägande negativt

q12b Eftersom: ___ (frivilligt att elaborera)**q13 13. I vilken utsträckning känner du samhörighet med följande områden, länder, regioner?**

	4 I mycket stor utsträckning	3 I ganska stor utsträckning	2 I ganska liten utsträckning	1 Mycket liten utsträckning	Kan inte säga
Svenskfinland	☐	☐	☐	☐	☐
Finland	☐	☐	☐	☐	☐
Sverige	☐	☐	☐	☐	☐
Norden	☐	☐	☐	☐	☐
Europa	☐	☐	☐	☐	☐
Europeiska unionen (EU)	☐	☐	☐	☐	☐
Världen/det globala samfundet	☐	☐	☐	☐	☐

q14 14. Känner du dig som del av en minoritet?

- 1 Ja
- 2 Nej

q14b 14 b). Om ja, varför? (FLERA alternativ kan väljas)

- 1 För att jag talar svenska
- 2 För att jag talar ett annat språk än finska eller svenska
- 3 På grund av min kulturella/etniska bakgrund
- 4 På grund av min religion
- 5 På grund av min livsstil
- 6 På grund av en funktionsvariation eller en långvarig sjukdom
- 7 På grund av min sexualitet eller könsidentitet (HBTQIA+)
- 8 På grund av min hudfärg
- 9 På grund av mitt utseende (t.ex. klädstil eller dylikt)

q14c 14. c) Ifall du valde punkt 7 ovan (dvs "På grund av min sexualitet eller könsidentitet (HBTQIA+)"), känner du dig trygg i att öppet uttrycka din identitet?

- 1 Ja hela tiden
- 2 Ja för det mesta
- 3 Nej ganska sällan
- 4 Nej aldrig
- 5 Vet ej

q14d 14. d) Vill du berätta mera om det här eller ge något konkret exempel?

q15 15. Känner du dig bekväm i det kön som tillskrevs dig vid födseln?

- 1 Ja hela tiden
- 2 Ja för det mesta
- 3 Nej ganska sällan
- 4 Nej aldrig
- 5 Vet ej

q16 16. Ta ställning till följande påståenden:

	5 helt av samma åsikt	4 delvis av samma åsikt	3 inte av samma eller olik åsikt	2 delvis av annan åsikt	1 helt av annan åsikt	kan inte säga
Jag känner oro för miljön/ klimatet.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oron över klimatet är överdriven	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klimatmedvetenhet styr, i alla fall till viss del, mina dagliga val (t.ex. gällande mat, resor, kläder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Finland gör tillräckligt för klimatet.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q17 17. I vilken mån håller du med om följande påståenden?

	5 helt av samma åsikt	4 delvis av samma åsikt	3 inte av samma eller olik åsikt	2 delvis av annan åsikt	1 helt av annan åsikt	kan inte säga
Jag ser fram emot att få ta steget in i arbetslivet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag oroar mig för om jag kommer att ha arbete i framtiden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag oroar mig för att börja jobba inom fel bransch	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag oroar mig för hur jag ska orka i arbetslivet i framtiden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag tar hellre emot tillfälligt arbete än lever på arbetslöshetsersättning om nettoinkomsten är densamma.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Min egen framgång är viktigare än att tänka på andra	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag kommer troligen att flytta utomlands någon gång i framtiden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det är viktigt för mig att svenskan är ett officiellt språk i Finland	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag känner ångest inför framtiden.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag oroar mig för Finlands framtida säkerhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ryssland under president Putins ledning utgör ett hot för Finland	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Finland borde gå med i Nato	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q18 18. Är du rädd för att fatta fel beslut gällande din utbildning?

- 1 Ja, mycket
- 2 Ja, lite
- 3 Nej
- 4 Kan inte säga

q19 19. Åldern för läroplikt har höjts från 16 till 18 år. Målet är att alla ska avlägga en examen på andra stadiet, och alltså studera i alla fall tills de fyller 18 år. Det betyder också bl.a. att läroinrättningarna är skyldiga att handleda och följa upp hur den studerande klarar studierna, och att material och utrustning ska vara gratis på samma sätt som i grundskolan. Jag tycker beslutet att höja läropliktsåldern var:

- 5 Mycket bra
- 4 Ganska bra
- 3 Varken bra eller dåligt
- 2 Ganska dåligt
- 1 Mycket dåligt

q19b 19. b) Eftersom? (frivillig fråga)

q20 20. Ta ställning till följande frågor gällande dina ekonomiska möjligheter:

	5 Helt av samma åsikt	4 Delvis av samma åsikt	3 Varken av samma eller annan åsikt	2 Delvis av annan åsikt	1 Helt av annan åsikt	Kan inte säga
Jag har en smarttelefon som jag tycker är tillräckligt bra	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har en dator/laptop som jag tycker är tillräckligt bra	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag kan delta i den fritidsverksamhet jag vill utan att behöva tänka på vad det kostar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag får eller kan köpa de kläder jag tycker att jag behöver	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag känner ofta att jag inte har råd med saker	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q21 21. Har du på grund av brist på pengar varit tvungen att:

	Ja ofta	Ja nångång	Nej	Kan inte säga
Avsluta en hobby	☐	☐	☐	☐
Avstå ifrån att börja en hobby	☐	☐	☐	☐
Låta bli att skaffa nödvändiga saker	☐	☐	☐	☐
Låtit bli att träffa vänner	☐	☐	☐	☐
Blivit retad eller mobbad	☐	☐	☐	☐
Blivit utsatt för diskriminering	☐	☐	☐	☐

q22 22. Hur tror du att Finland ser ut om 10 år?

	Ja	Nej	Vet inte
Ekonomiskt går det bättre för Finland	☐	☐	☐
Det är lättare att leva som svenskspråkig i Finland	☐	☐	☐
Finland är mer mångkulturellt	☐	☐	☐
Miljön kommer att vara mer hotad än i dag	☐	☐	☐
Kvinnor och män är mer jämställda	☐	☐	☐

B1 Tack! Och till slut några bakgrundsfrågor:**Kön**

- 1 Kvinna
- 2 Man
- 3 Annat
- 4 Vill inte uppge

B2 Ålder:

B3 Huvudsaklig sysselsättning just nu:

- 1 Grundskola (högstadiet)
- 2 Gymnasium
- 3 Yrkesutbildning
- 4 Yrkehögskola
- 5 Universitet
- 6 Annan utbildning/skola
- 7 Ungdomsverkstad
- 8 Arbetar
- 9 Arbetslös
- 10 Annat

B4 Vad är postnumret för ditt bostadsområde?

B5 Hur många föräldrar/ vårdnadshavare har du?

- 1 Ingen
- 2 En
- 3 Två
- 4 Flera än två

B6 Hur många av dina föräldrar/ vårdnadshavare arbetar?

- 1 Ingen
- 2 En
- 3 Två
- 4 Flera än två

B7 Hur bra ställt ekonomiskt tycker du att din (barndoms)familj har det?

- 5 5 Mycket bra
- 4 4 Ganska bra
- 3 3 Genomsnittligt
- 2 2 Ganska dåligt
- 1 1 Mycket dåligt

B8 Känner du dig MEST som:

- 1 Svenskspråkig
- 2 Tvåspråkig (svenska-finska)
- 3 Tvåspråkig (svenska-annat)
- 4 Finskspråkig
- 5 Trespråkig
- 6 Annat

magma

magma.fi